

Оксана ПЕТРУК

Українська мова та читання

Оксана ПЕТРУК

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Підручник для 3 класу з навчанням румунською мовою
закладів загальної середньої освіти

(у 2-х частинах, з аудіосупроводом)

**Частина 1,
з аудіосупроводом**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Львів
Видавництво «Світ»
2020

УДК 811.161.2(075.2)

П 30

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2020 № 271)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Умовні позначення

Послухай

Попрацюйте в парах

Розкажи

Цікаво знати

Дай відповідь

Знайди інформацію

Запам'ятай. Розрізняй.
Вивчи напам'ять

Завдання додому

Завдання підвищеної складності

Марійка

Санду

Кіберик

Аудіосупровід розміщено в електронній бібліотеці за адресою: <https://lib.imzo.gov.ua>

Консультант – О. Никифорюк, учитель початкових класів вищої категорії Ропчанського ліцею ім. Штефана чел Маре ші Сфинт Сторожинецького р-ну Чернівецької обл.

Петрук О.

П 30 Українська мова та читання : підруч. для 3 кл. з навч. румунською мовою закл. заг. серед. осв. (у 2-х частинах, з аудіосупроводом) : ч. 1, з аудіосупроводом / О. Петрук. – Львів : Світ, 2020. – 136 с. : іл.

ISBN 978-966-914-241-2

ISBN 978-966-914-242-9 (Ч. 1)

УДК 811.161.2(075.2)

ISBN 978-966-914-241-2

ISBN 978-966-914-242-9 (Ч. 1)

© Петрук О.М., 2020

© Дунаєва В.А., ілюстрації, 2020

© Видавництво «Світ», оформлення, 2020

Любі діти!

Ми раді знову зустрітися з вами. Сподіваємося, вам, як і нам, подобається вивчати грамоту, читати й писати українською мовою.

За цей час усі ми – Санду, Марійка й Кібєрик, подружжилися з вами. Запрошуємо вас і далі продовжувати спілкуватися з нами на сторінках підручника.

МОВА Й МОВЛЕННЯ

§ 1. Державна мова України

1. 1. Послухай розповіді Марійки, Санду й Кіберика. Про що розповів кожен з них?

Мене звати Марійка. Я живу в Україні – великій і гарній країні.

Усі держави у світі мають свою державну мову. У Румунії – це румунська, у Франції – французька... В Україні державна мова – українська.

Я Санду. Моя рідна мова – румунська. У школі я навчаюся української мови. Це державна мова нашої країни. Нею спілкуються в установах та організаціях, в інститутах і школах, на телебаченні... Тому українську мову повинен знати кожен, хто постійно живе в Україні.

Я – робот. Моє ім'я Кіберик. Я знаю багато мов і стверджую, що немає серед них кращих чи гірших. Усі мови рівні між собою й однаково важливі. Кожна людина повинна гарно володіти своєю рідною мовою й добре знати державну мову країни, в якій вона мешкає.

1. 2. Поміркуйте і знайдіть у кожній з розповідей речення, яке відображає основну думку. Випишіть ці речення.

1. 3. Розкажи, які мови ти вивчаєш. Для чого тобі знадобиться знання різних мов?

Крім мови є й інші засоби спілкування: міміка, жести, малюнки, дорожні знаки. У давні часи деякі народи передавали інформацію за допомогою зарубок на камені, звуків барабана, свистом.

2. 1. Поміркуй і продовж речення «Я вивчаю українську мову, тому що ...». Якщо відчуваєш труднощі, скористайся наведеними фразами.

Хочу спілкуватися з друзями-українцями; мрію здобути хорошу освіту; хочу читати українські казки; це потрібно для моєї майбутньої роботи, хочу подорожувати й пізнавати Україну.

2. 2. Послухай, як виконали це завдання твої однокласники. Яка відповідь тобі сподобалася?

§ 2. Мова й мовлення.

Розрізняємо усне й писемне мовлення

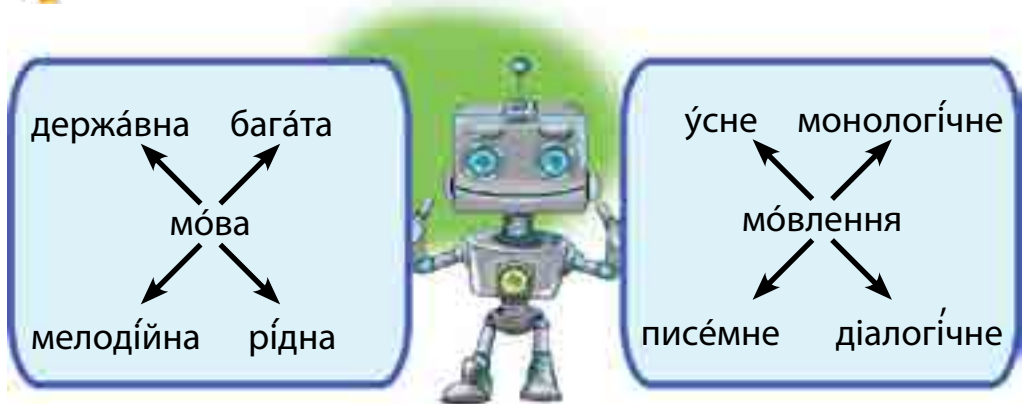

1. 1. Переклади й запиши українською мовою слова та словосполучення. Якщо відчуваєш труднощі, звернися до словника.

Vorbire, limba maternă, limba de stat, dialog, monolog, comunicarea orală, comunicarea scrisă.

1. 2. Прочитай таблиці Кіберика. Склади й запиши речення за їх змістом.

2. 1. Розглянь малюнки. Обміркуй і розкажи, хто користується усним мовленням, а хто – писемним.

2. 2. Наведи приклади, коли ти користуєшся усним мовленням, а коли – писемним.

3. 1. Під час спілкування українці, як і румуни, уживають слова ввічливості (cuvinte de politețe). Прочитай їх.

Дякую, вібач, до зустрічі, привіт, добрий день, спасібі, прошу, будь ласка, перепрошую, до побачення.

3. 2. Обміркуйте, розподіліть і запишіть наведені слова за зразком.

Зразок. Слова вітання: доброго ранку,
Слова прощання:
Слова подяки:
Слова вибачення:
Слова прохання:

3.3. Запиши речення, додаючи потрібні слова.

Оленко, _____, я ненавмісне.
Віореле, _____ тобі за допомогу.
Софійко, дай, _____, словник.
Бабусю, _____ за смачний обід.

4. Послухай діалог. Між ким і про що відбулася розмова?

5. 1. Розглянь малюнки, прочитай діалог. Який з малюнків відповідає змісту діалогу?

- Привіт, Марійко! Радий тебе бачити!
- Привіт, друже! Навзаєм! Що ти робив на літніх канікулах?
- Я був у літньому таборі в Румунії. А ти?
- А я з батьками їздила відпочивати на море. Маю багато гідних фоток.

5.2. Обміркуй, що ти скажеш приятелю (подрузі) під час зустрічі після канікул. Про що запитаєш? Що розкажеш про свій відпочинок? Підготуйся до розігрування діалогу на тему «Зустріч з друзями після канікул».

§ 3. Слúхаємо й читаємо текст, осмíсляємо прочитане

1. 1. Послухай казку.

За Іваном Крип'якевичем

ЛИСÍЦЯ ТА ÍЖАК

(Казка)

Повертáлася лисíця голóдна з невдáлого полювáння та й зустрíла їжакá.

– Здорóв був, їжáче!

– Здорóвєнькí й ви бúдьте, – відповív їжáк í згорнúвся клубóчком.

– Як здорóв'ячко?

– Спасíбі.

– Давно́ ми не бáчилися, голúбчику. Давáй на рáдощах поцíлуємося.

Згорнúвся їжáк íще сильнíше.

– Не мóжу, – відповíдає. – Я ще не вмивáвся.

– А знáєш, – кáже лисíця, – я тепér ужé не їм м'яса, а самí овочí. Сьогóдні цíлий рáнок з кро́ликами в капúсті пáслася. Та й наíлася ж!..

– Та що ви кáжете?! А я оцé хотív вам сказáти, що бíля старóї соснí тетереვენя́та пасúться.

– Де це? – так í підскóчила лисíця.

– За струмóчком. Та кудí ж ви?

– Побíжy, нíколи... – сказáла лисíця í побíгла.

Розгорнúвся їжáк:

– Побíгай, лисíчко! Нас, голúбонько, не обдúриш...
Та й потúпав дáлі.

1. 2. Про кого розповідається в тексті? Звідки поверталася лисиця?

Підвищуй гóлос на почáтку рéчення і зни́жуй його́ в кінці́ рéчення. Робí пáузи в кінці́ рéчення, пéред ко́мою (,), тирé (-), двокра́пкою (:), кра́пкою (.), зна́ком óкликy (!), зна́ком пита́ння (?).

1. 3. Прочитай казку «Лисиця та їжак», дотримуючись цих правил.

1. 4. Знайди й зачитай: а) як віталися їжак і лисиця; б) як зверталися одне до одного.

1. 5. Розкажи, як їжак перехитрив лисицю. Чи підходить сюди прислів'я «На всяку хитрість знайдеться ще більша хитрість»?

1. 6. Розглянь малюнок. Який настрій їжачка та лисиці передав художник? Чого вони радіють? Як інакше можна було б назвати цю казку?

1. 7. Розподіліть ролі та прочитайте казку за особами.

Слово **ка́зка** утворилося від слова **казáти**. Казки віникли давнó, коли лю́ди ще не вмíли писáти. Їх склада́ли й розка́зували дорóслим і ді́тям. Тому́ й назва́ли їх казка́ми.

§ 4. Будемо діалогі.

Дотримуємося правил усного мовлення

1. 1. Прочитай таблицю Кіберика. Пригадай інформацію з уроків рідної мови й доповни таблицю.

Розмова між двома людьми – це _____ .

1. 2. Розглянь малюнок і послухай діалог.

– Дядечку, скажіть, будь ласка, як пройти до дитячої залізниці?

– Тобі, хлопчику, потрібно пройти через парк і повернути ліворуч.

– Дякую!

– Прощу! Поспішай. Там уже розпочалося святкування.

1. 3. Між ким відбулася розмова? Як хлопчик звернувся до незнайомого чоловіка? А як ще можна звернутися? Які слова ввічливості вжив кожен зі співрозмовників?

1. 4. Розподіліть ролі й розіграйте цей діалог.

2. 1. Прочитай і запам'ятай, як правильно звертатися українською мовою.

До хлопчиків: Андрійку, Сергійку, Віореле, Юліане.

До дівчаток: Галінко, Мар'янку, Софійко, Ауріко.

До членів родини: татку, мамусю, бабусю, дідусю, братаку.

До дорослих: Олено Георгіївно, Іване Петровичу.

До незнайомих: тітонько, пані, дядечку, пане.

2. 2. Прочитай імена. Уяви, що так звуть твоїх друзів. Звернися до них з проханням або запрошенням.

Дмітрик, Катруся, Пётрик, Дарінка, Тарасик, Оксánка.

3. 1. Розглянь малюнки. Хто на них зображений? Про що вони можуть розмовляти?

- Привіт, _____!
- Привіт, друже!
- У тебе новий _____ ?
- Так! _____ подарували.
- Іонеле, дозволь, _____, покататися.
- Авжеж! Прощу!

- Привіт, Каміло!
- Привіт, _____ !
- Що з тобою трапилось?
- _____ каталася на роliках і впала.
- Мені дуже жаль. Одужуй!
- Дякую, _____ !

3. 2. Прочитайте діалоги. Доповніть їх.

3. 3. Розподіліть ролі й розіграйте один з діалогів.

Під час розмови треба уважно слухати співрозмовника, не перебивати, чітко відповідати на запитання. Тон мовлення має бути ввічливим, голос – не дуже гучним. Слова треба вимовляти чітко, не дуже швидко, але й не надто повільно.

4. 1. Ти прочитав(-ла) правила усного мовлення. Які з них були відомі тобі раніше? Спробуй доповнити їх власними правилами.

4. 2. Послухай, які правила усного мовлення склали твої однокласники. Які з них ти вважаєш важливими? Запиши ці правила.

5. Прочитай і доповни діалог словами ввічливості. Запиши його. Підготуйся до розігрування діалогу в класі.

- Скажи, _____, де знаходиться басейн.
- Це недалєко. Потрібно пройти чєрез цей парк.
- _____!
- _____! Ходімо разом! Я теж іду в басейн.

§ 5. Читáємо, пішемо.

Дізнаємось про правила писемного мовлення

1. 1. Прочитай таблицю Кіберика. Доповни її. Склади усне повідомлення за змістом таблиці.

Мовлення є усне й _____.

Я користуюся усним мовленням, коли і .

Я користуюся писемним мовленням, коли і .

Акуратне письмо – це вияв поваги до того, хто буде читати твій запис. Отже, пиши чітко, красиво, акуратно.

Під час письма будь уважним, перевіряй себе. Якщо помітиш помилку, акуратно закресли і зверху надпиши потрібну букву.

1. 2. Що тобі було відомо раніше, а що нове? Чи потрібно дотримуватися цих правил під час письма на уроках рідної мови? А на уроках математики?

1. 3. Розглянь малюнки. Що робить Санду? Яким мовленням він користується – усним чи писемним? Що треба знати й уміти, щоб читати й писати українською мовою?

2. 1. Прочитай текст.

В Україні живуть люди різних національностей – українці, росіяни, білоруси, румуни, євреї, угорці, греки, болгарі. У кожного з них є своя рідна мова. У росіянина – російська, у румуна – румунська, у поляка – польська. Та угорець не розуміє поляка, а румун – грека. Як же бути? І угорець, і румун, і єврей, і поляк навчаються української мови, щоб зрозуміти одне одного. Люди різних національностей мають знати державну мову країни, в якій вони мешкають.

2. 2. Хто живе в Україні? Чому людям різних національностей потрібно знати українську мову?

2. 3. Чи є в тебе друзі або знайомі інших національностей? Якою мовою ви спілкуєтесь?

2. 4. Запиши два перші і два останні речення з тексту. Яким мовленням ти користувався(-лася)?

2. 5. Підготуйся передати (переказати) зміст тексту своїм однокласникам.

§ 6. Слúхаємо й читаємо текст. Осмíсляємо прочítане

1. 1. Послухай текст.

За Михайлом Пляцковським

ГЕЙ, ТИ!

Ніхтó зі звíрів не хотів прохóдити повз будíнок, у якому жив папúга Гейти. Інáкше його й не називáли, тому що улюбленим вíразом папúги був «Гей, ти!». Побáчить він бегемóта і кричить:

– Гей, ти! Бегемóте! Не пролízеш у ворóта!

Побáчить носорóга – і прохóду не дає:

– Гей, ти! Носорíг! Не чíпляйся за порíг!

Кому захóчеться повз такого неввíчливого папúгу прохóдити? Але доводилося. Аджé будíнок папúги стóяв на центрáльній вúлиці, навпрóти центрáльного магазíну.

Та найбільше був засмúчений цíми дражнíлками дирéктор магазíну жирáф Довгов'язик. До нього ма́йже перестáли захóдити покупці. Нікому не хотíлося, щоб його дражнíли.

І тоді жирáф придумав хíтрий хід. Він подарував папúзі на день народження новéньке дзéркало.

Побáчив Гейти своé відображен-ня у дзéркалі й вíршив, що це íн-ший папúга на нього дíвиться.

Відтоді він увесь час стоїть навпрóти дзéркала й сам себе дражнить:

– Гей, ти! Папúго! Сидí вдома, волоцúго!

1. 2. Про кого розповідається в тексті? Як його звали? Чому? Чому ніхто не хотів проходити повз будинок папуги? Чи багато було друзів у папуги? Чому так думаєш? Що придумав жираф?

1. 3. Пригадайте правила ввічливого спілкування. Які поради можна дати папузі?

§ 7. Подібне в українській і румунській мовах: аналізуємо, порівнюємо, робимо висновки

1. 1. Прочитай таблицю Кіберика. Пригадай значення термінів з уроків рідної мови. Які з українських термінів тобі знайомі з уроків української мови у 2 класі?

literă	—	лі́тера
sunet	—	звук
cuvânt	—	сло́во
propoziție	—	ре́чення
text	—	текст

1. 2. За змістом таблиць доповни речення:

В українській мові, як і в румунській, є літери (букви), ... , ... ,

2. 1. Розглянь картки. Зроби висновок.

În limba română:

M m

M m

E e

E e

D d

D d

K k

K k

В українській мові:

М м

М м

Е е

Е е

Д д

Д д

К к

К к

2. 2. Пригадай і запиши букви українського алфавіту, які однакові або подібні за написанням і звуковим значенням з буквами румунського алфавіту.

3. 1. Прочитай текст.

Сáнду: – Clasă.

Марі́йка: – Клас.

Сáнду: – Prieten.

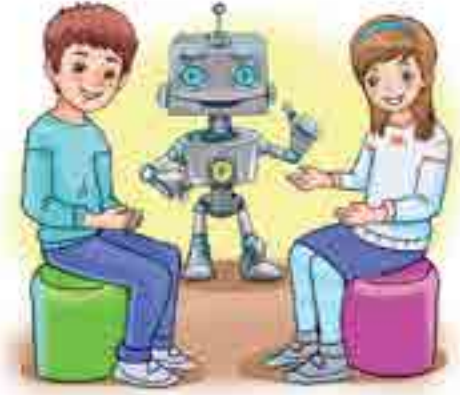
Марі́йка: – Прі́ятель.

Сáнду: – Paragal.

Марі́йка: – Папу́га.

Кібе́рик: – А що ви робите?

Марі́йка: – Ми граємо у гру.

3. 2. Спробуй пояснити, в яку гру грали діти. Зроби висновок щодо слів, які вживали діти під час гри. Перевір правильність своїх міркувань з наведеним повідомленням.

В українській і румунській мовах є слова, подібні за звучанням й однакові за значенням.

3. 3. Кіберик підготував таблиці зі словами, що подібні за звучанням і однакові за значенням в обох мовах. Допоможіть йому впорядкувати слова: запишіть за зразком.

Școală, pasager, valiză, fermă,
secret, fantezie, principesa,
pirat, surpriză.

Шко́ла, секре́т, піра́т, фе́рма,
пасажи́р, валі́за, принце́са,
сюрпри́з, фанта́зія.

Зразок. Poștă – по́шта,
profesie – ...

3. 4. Переклади й запиши слова, як у завданні 3. 3. Якщо відчуваєш труднощі, звернися до словника. Чи можна використати ці пари слів для тієї гри, у яку грали Марі́йка й Санду?

Pelican, zmeu, șofer, mașină, gospodar, castan, șah, cosmos.

3. 5. Спробуй сам(-а) дібрати подібні пари слів, щоб пограти з однокласниками.

ЗВУКИ Й БУКВИ. ПРАВÓПИС

§ 8. Розрізнямо б́уквене позначення зв́уків у руму́нській та украї́нській мо́вах

1. 1. Вимов звуки, які в українській мові позначаємо буквами **Аа, Оо, Ее, Іі, Тт, Мм, Кк**. Ці звуки однакові в обох мовах чи ні?

1. 2. Запиши три останні букви за зразком.

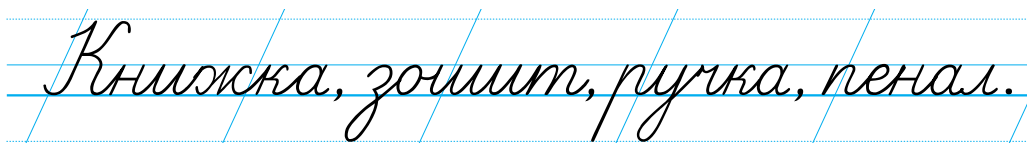

1. 3. Які звуки в українській мові позначаємо буквами **Бб, Пп, Гг, Хх, Жж, Цц**? Запиши ці літери за зразком.

1. 4. Що спільного у написанні великих букв **Б, П, Г**? А букв **Хх** і **Жж**? Чим відрізняється їх написання?

2. Вимов слова – назви малюнків. Запиши їх назви за зразком.

3. 1. Розглянь малюнки предметів, прочитай слова – їх назви.

лáмпа лимóн ча́йник папу́га

[] []

Р р П п М м Л л Н н І і У у

3. 2. Вимов звуки, позначені у схемах. Розглянь букви, якими їх позначають у румунській та українській мовах. Розрзняй їх.

3. 3. Запиши назви предметів рукописними буквами.

4. Розглянь таблицю. Запиши у зошит букви, яких не вистачає.

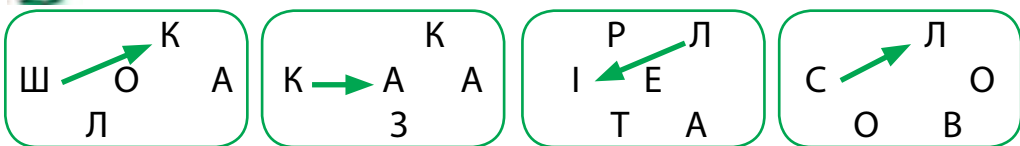
У румунській мові	Ll	Țț	Șș	Ff	Bb	Ia ia	Iu iu
В українській мові	Лл		Шш			Яя	

5. Прочитай таблицю Кіберика. Доповни її. Склади усне повідомлення за змістом таблиці.

- Мова складається зі слів, а слова – зі звуків.
- Звуки діляться на _____ і _____.
- На письмі звуки мовлення позначають _____.
- У кожній мові є свої _____ на позначення звуків.
- Є букви, однакові в _____ і _____ мовах, що позначають однакові _____.
- Є букви, однакові в обох мовах, але позначають різні звуки.

6. Розсипалися слова. Збери й поєднай букви так, щоб їх відновити. Запиши слова.

Ш О К А К А А І Р Л Е Т А С Л О В

§ 9. Слۇхаємо й читаємо текст. Відповідáємо на запитáння

1. 1. Послухай текст.

За Оксаною Іваненко

ВАРВА́РА ВЧИ́ТЬСЯ ЧИТА́ТИ

«Тук-тук-тук!» – на́че хтось посту́кав у двéрі.

– Захо́дьте! – запро́шує бабу́ся. А вонó: «Тук-тук! Тук-тук!»

– Чи не чу́ють? Захо́дьте, будь ла́ска! – голосни́ше ка́же бабу́ся.

Зно́ву: «Тук-тук!»

– Та що це, – не витриму́ю я, – мо́же, хтось з дitéй пу́стує?

Відчиня́ю двéрі на га́нок – ніко́го нема́є. Поверта́юся, а за спи́ною: «Тук-тук!» Дивлю́ся – на сто́лі сиди́ть воро́на Варва́ра й сту́кає дзьобом.

– Це ти?!

Варва́ра відволіка́ється від ціка́вої робо́ти, тріпо́че до ме́не крильми́: «Так, так. Це я сту́каю. Чита́ю...» Пе́ред нею лежи́ть газéта – уся́ як си́то. За́мість букв – дірочки́. Збо́ку кни́жки мо́ї лежа́ть, – як закі́нчить «чита́ти» газéту, ще й до них візьме́ться.

– Ходи́мо краще́ погуля́ємо, – пропону́ю. І підставля́ю їй ру́ку. Варва́ра шви́дко си́дає на не́ї. Ми виходи́мо на подві́р'я.

– Ти, Варва́рко, ще букв не ви́вчила, а вже хо́чеш чита́ти.

Варва́ра ува́жно прислуха́ється до мого́ го́лосу й пого́джується: «Кра-а-а!»

1. 2. Про кого розповідається в тексті? Що саме? Чому бабусі здалося, що хтось прийшов? Чому текст має таку назву? Прочитай, як бабуся запрошувала гостей, які нібито прийшли.

1. 3. Повправляйся у виразному читанні тексту. Удома прочитай текст своїм рідним так, щоб зацікавити їх.

1. 4. Запитай, чи траплялися подібні випадки з ними.

§ 10. Повторюємо український алфавіт, учимося користуватися ним

1. 1. Пригадай і розкажи, що тобі відомо про алфавіт (alfabetul).
Прочитай повідомлення Кіберика – перевір себе.

- Алфавіт – це всі букви, розташовані в певному, незмінному порядку.
- Алфавіт є у кожній мові.
- В українському алфавіті 33 букви.
- Букви є великі й малі, друківані й рукописні.
- Кожна буква має свою назву.

1. 2. Прочитай український алфавіт, правильно називаючи букви.

Аа	<i>Aa</i>	Бб	<i>Bb</i>	Вв	<i>Vv</i>	Гг	<i>Gg</i>	Ґґ	<i>Gg</i>
(а)		(бе)		(ве)		(ге)		(ґе)	
Дд	<i>Dd</i>	Ее	<i>Ee</i>	Єє	<i>Ee</i>	Жж	<i>Jj</i>	Зз	<i>Zz</i>
(де)		(е)		(є)		(же)		(зе)	
Ии	<i>Ii</i>	Іі	<i>Ii</i>	Її	<i>Ii</i>	Йй	<i>Jj</i>	Кк	<i>Kk</i>
(и)		(і)		(ї)		(йот)		(ка)	
Лл	<i>Ll</i>	Мм	<i>Mm</i>	Нн	<i>Nn</i>	Оо	<i>Oo</i>	Пп	<i>Pp</i>
(ел)		(ем)		(ен)		(о)		(пе)	
Рр	<i>Rr</i>	Сс	<i>Ss</i>	Тт	<i>Tt</i>	Уу	<i>Uu</i>	Фф	<i>Ff</i>
(ер)		(ес)		(те)		(у)		(еф)	
Хх	<i>Xx</i>	Цц	<i>Cc</i>	Чч	<i>Cc</i>	Шш	<i>Ss</i>	Щщ	<i>Ss</i>
(ха)		(це)		(че)		(ша)		(ща)	
Ь ь		Юю	<i>Jj</i>	Яя	<i>Jj</i>				
(знак м'якшення)		(ю)		(я)					

1.3. Чи однаковий порядок літер в українському і румунському алфавітах? Чи є в українському алфавіті букви, схожі на букви твоєї рідної мови?

1.4. З уроків рідної мови пригадай і розкажи, коли може знадобитися знання алфавіту.

2. Щоб запам'ятати український алфавіт, прочитай і вивчи вірш Лідії Дорошко.

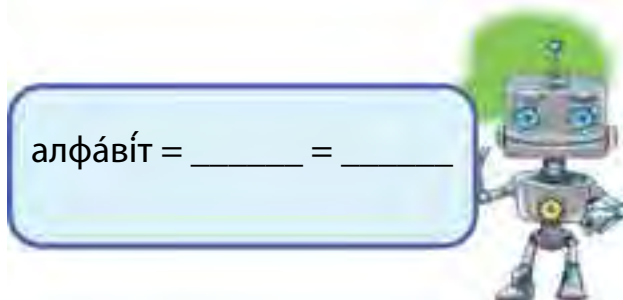
А, Бе, Ве, Ге, Ге, Де, Е –
десь далі́ко дощ іде́.
Є, Же, Зе, И, І, Ї, Йот –
зачіпає́ всі сім нот.
Ка, еЛ, еМ, еН, О, Пе, еР –
що ж робі́ти нам тепе́р?
ЕС, Те, У, еФ, Ха, Це, Че –
за́раз со́нце припече́.
Ша, Ща, м'які́й знак, Ю, Я –
зраді́є букв уся́ сім'я́.

Слово **алфа́віт** складається з назв грецьких літер: **а́льфа** і **ві́та**. Алфа́віт ще називають **а́збука**, **абéтка**.

Раніше б́у́ква **А** назива́лася **аз**, **Б** – **бу́ки**. Із назв цих букв й утво́рилося сло́во **а́збука**. А чи змо́жеш ти поясні́ти, як ві́никло сло́во **абéтка**?

3. Доповни таблицю Кіберика, користуючись інформацією з попереднього повідомлення.

4. 1. Казкові герої будуть виступати на шкільному святі в алфавітному порядку. Поміркуйте й визначте, хто буде виступати першим, а хто – другим. Хто спочатку вийде на сцену – Котик чи Коза? Чий виступ буде останнім?

Лисічка, Журавель, Котик, Півник, Сорочка, Вовк, Коза.

4. 2. Запишіть казкових героїв у тому порядку, в якому вони будуть виступати.

5. Прочитай і запиши речення, розміщуючи за алфавітом слова, що в дужках.

У спортивних змаганнях беруть участь (Оля, Тарас, Яна, Антон, Борис, Роксана, Дорел).

6. Запиши в алфавітному порядку 5 прізвищ однокласників, які сидять з тобою в одному ряду.

§ 11. Уживаємо великі й малі букви

1. 1. Прочитай. Порівняй. Зроби висновок про вживання великої букви.

În limba română:

Țări: Polonia, Ungaria.
Orașe: Cernăuți, Ujgorod.
Sate: Banceni, Voloca.
Râuri: Nipru, Prut.
Prenumele: Taras, Maria.
Numele: Vieru, Dmitruk.

В українській мові:

Країни: Польща, Угорщина.
Міста: Чернівці, Ужгород.
Села: Банчені, Волока.
Річки: Дніпро, Прут.
Імена: Тарас, Марія.
Прізвища: Вієру, Дмитрук.

1. 2. Прочитай таблицю Кіберика. Доповни її. Склади усне повідомлення за змістом таблиці.

В українській мові, як і в румунській, велику букву пішемо:

- на початку речення;
- у назвах країн, _____, сіл, річок, гір;
- в _____ і прізвищах людей;
- у клічках тварин.

2. 1. Прочитай вірш Ігоря Січовика. Про кого і про що в ньому йдеться?

До бабусі Зіни
з'їхалась родина:
брат з Карпат,
сестра з Остра,
дочка з Криму,
син із Риму,
внучка з Луцька,
внук з Прилук,
а ми з Вінниці.
Баба Зіна – іменинниця!

2. 2. Прочитайте запитання. Зверніться з ними одне до одного й дайте відповіді.

Яке свято в бабусі Зіни? Хто до неї приїхав? Яка родина в бабусі?

2. 3. Спиши вірш. Поясни вживання великої букви.

Остер, Луцьк, Прилуки, Вінниця, Рим – міста.
Карпати – гори.
Крим – півострів (peninsulă).

3. 1. Прочитай вірш Людмили Коваль. Про кого і про що в ньому йдеться?

Прийшли до Олі в гості
Сашко́, Ната́лка й Ко́стя,
Оле́нка й Ангелі́на
Іва́нко, На́стя, Ні́на,
Катру́ся і Мари́на...
Бо в Олі – імені́ни!

3. 2. Скористайтеся допомогою Кіберика – складіть запитання за змістом вірша. Зверніться з ними одне до одного й дайте відповіді.

До ко́го прийшли́ _____ ?
Яке́ свято́ _____ ?
Хло́пчики чи _____ прийшли́ в го́сті?
Скі́льки _____ прийшло́ на свято́?

3. 3. Пригадайте свій день народження. Запитайте одне одного, хто вас вітає, і дайте відповідь.

4. Прочитай текст. Про що в ньому розповідається? Подумай і поясни, яку букву – велику чи малу – треба вжити на початку слів. Спиши текст.

Чи були́ ви на (Бб)укові́ні? Це чудови́й край! Головні́ місто (Бб)укові́ни – (Чч)ерні́вці. Бі́ля (Чч)ерні́вців розкі́нулися великі́ се́ла – (Бб)о́яни, (Мм)а́ршинці, (О́о)стри́ця. А навко́ло – бу́кові лісі́. Тому́ і край назива́ється (Бб)укові́на.

§ 12. Слúхаємо й вира́зно чита́ємо вірш, розповіда́ємо

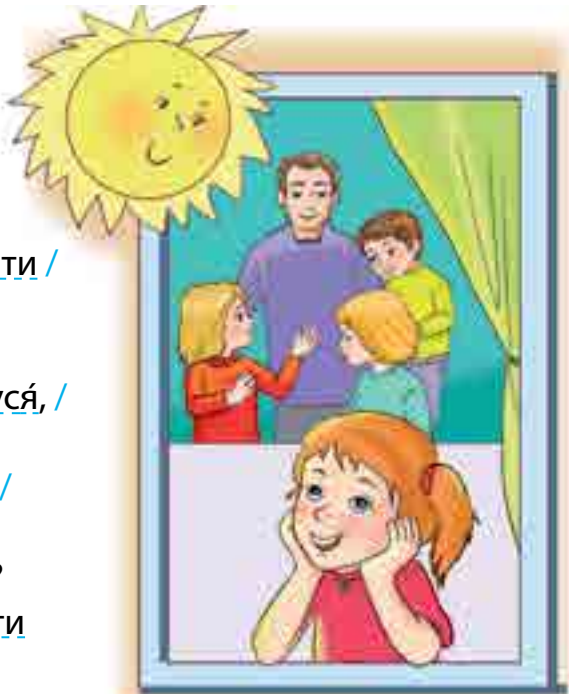
1. 1. Послухай вірш.

Галина Хмільовська

СО́НЕЧКО ПИТА́Є...

Ді́виться в ві́конце /
полу́днєве со́нцє, /
в о́чі загляда́є, /
Да́рочку пита́є: //

– Ді́вчинко, / як зва́ти /
ма́му твою́ й та́та, /
ді́дуся́ / й бабу́сю, /
се́строньку, / брата́ся, /
рі́дне твоє́ мі́сто, /
де вогні́в намі́сто, /
ву́лицю, що з до́му
все гука́ невто́мно?
Му́сиш тве́рдо зна́ти
ще одне́, дити́но, –
як на сві́ті зва́ти
рі́дну Батькі́вщину́.

1. 2. Про кого цей вірш? Як звати дівчинку? Прочитай вірш мовчки й скажи, що запитувало сонечко? До чого заклиало? То як же звати твою Батьківщину?

1. 3. Прочитай таблицю Кіберика – пригадай правила читання.

- ➔ – підвіщуємо го́лос
- ➞ – зні́жуємо го́лос
- – виділя́ємо го́лосом
- / – корóтка па́уза
- // – до́вга па́уза

1. 4. Прочитай вірш, дотримуючись правил читання.

2. 1. Спробуй дати відповіді на запитання сонечка. Запиши їх за таким початком:

Мою маму звати _____ ,
а тата – _____ .

2. 2. Які слова ти записав(-ла) з великої букви? Чому?

3. Вивчи вірш напам'ять.

§ 13. Розповідаємо про себе. Будемо діалогі

1. 1. Послухай розповіді дітей.

Я Оксánка. Мені сім років.

Ми з батька́ми переї́хали до Черні́вців з селá Боя́ни.

Мене зва́ти Тара́сик. Мені ві́сім ро́ків. Живу́ в селі́ Ма́ршинці. Я – уче́нь тре́тього кла́су.

Мене зва́ти Са́нду. Мені ві́сім ро́ків. Навча́юся в тре́тьому кла́сі. У мене є дру́зі – Ма́рійка і робо́т Кібе́рик.

1. 2. Прочитай запитання. Знайди відповіді на кожне з них у розповіді Санду.

Як тебе звати? Скільки тобі років? У якому класі ти навчаєшся? Чи є в тебе друзі?

1. 3. Прочитай розповідь Тарасика. Поміркуй, які запитання треба поставити хлопчику, щоб отримати такі відповіді. Запиши ці запитання.

2. 1. Розглянь малюнок. Прочитай діалоги. Зверни увагу на їх побудову. Чим вони відрізняються?

- Як тебе звати?
- Мене звати Марійка.
- Скільки тобі років?
- Мені вісім років.
- У якому класі ти навчаєшся?
- Навчаюся в третьому класі.
- Де ти живеш?
- Я живу в Чернівцях.

- Як тебе звати?
- Марійка.
- Скільки тобі років?
- Вісім.
- У якому класі ти навчаєшся?
- У третьому класі.
- Де ти живеш?
- У Чернівцях.

2. 2. Порівняй ці діалоги з власним мовленням. Подумай і визнач, який з діалогів ближчий до реального мовлення. Прочитай повідомлення й перевір правильність своїх міркувань.

У діалозі кожне окреме висловлювання називають **реплікою**. Найчастіше перша репліка у діалозі – повне речення, а друга – окреме слово чи словосполучення.

2. 3. Розподіліть ролі та прочитайте діалог, що праворуч, за особами.

3. 1. Побудуйте й розіграйте діалог з одним із персонажів вправи 1. 1. За потреби користуйтеся запитаннями із завдання 1. 2 або складеними самостійно.

3. 2. Поділися враженнями: що тобі вдається краще – запитувати чи відповідати? Поміркуй, чому так.

4. Уявіть, що ви щойно знайомитеся зі своїм другом (подругою). Подумайте, яка розмова могла відбутися між вами. Розіграйте цей діалог.

5. Підготуй розповідь про себе. Розкажи її в класі.

§ 14. Розрізняємо голосні і приголосні звуки. Ділимо слова на склади. Визначаємо наголос

1. 1. Прочитай таблицю Кіберика. Пригадай значення термінів з уроків рідної мови. Які з українських термінів тобі знайомі з уроків української мови у 2 класі?

vocale	—	голосний
consoane	—	приголосний
silaba	—	склад
accentuate	—	наголошений
neaccentuate	—	ненаголошений

1. 2. Прочитай повідомлення й перевір правильність своїх міркувань.

В українській мові, як і в румунській, звуки діляться на голосні і приголосні.

Приголосні й голосні звуки поєднуються між собою й утворюють складі. Голосні звуки самі можуть утворювати склад.

Скільки у слові голосних звуків, стільки й складів.

Склад, який вимовляємо з більшою силою гóлосу, наголóшений.

Решта складів у слові – ненаголóшені.

2. Розглянь малюнки. Прочитай їх назви. Які букви пропущено? Вимов звуки, які вони позначають. Запиши слова.

бл□за

к□лим

гітár□

ок□ляри

альб□м

3. 1. Вимов слова – назви малюнків. Якими звуками вони відрізняються?

ді□

ко□á

3. 2. Запиши слова. Які з них переносити не можна? Чому?

3. 3. Прочитай повідомлення і перевір правильність своїх міркувань.

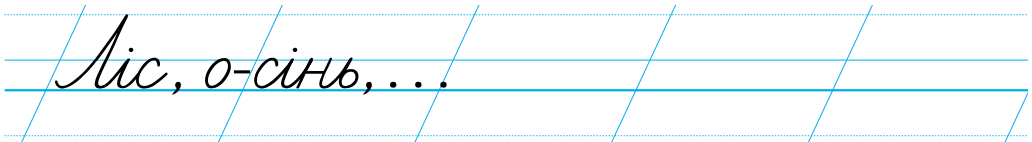
В українській мові, як і в румунській, слова переносимо з рядка в рядок по складах.

Не можна переносити слово з одного складу (мак, кіт).

Не можна лишати в рядку чи переносити склад з однієї букви (о-ко, Зо-я, чи-та-є).

4. Прочитай слова. Запиши їх за зразком, поділяючи на склади. Які з цих слів переносити не можна?

Ліс, о́сінь, жо́вте, клас, ру́чка, па́пка, уро́к, малюва́ти.

5. 1. Послухай вірш Ліни Біленької.

Воро́на варіла
варе́ники з си́ром.
А воро́неня́та
учи́лись чита́ти:

– Кра-сі-ва
кар-ті-на,
ква-со-ля,
кор-зі-на.
кар-ту́з,
кра-пе-лі-на,
кар-р, кар-р,
кар-топ-лі-на...

Всі хо́ром чита́ли,
карлю́чки писа́ли,
а по́тім варе́ники
з си́ром ко́вта́ли.

5. 2. Про кого розповідається у вірші? Що робила ворона? А вороненята? Як вони читали – цілими словами чи по складах? А чому?

5. 3. Прочитай слова, які читали вороненята, голосом виділяючи наголошені склади. Випиши слова, в яких наголос падає на другий склад.

5. 4. Оберіть з-поміж себе когось, хто буде читати слова автора (першу й останню строфи вірша). Решта учнів будуть читати хором слова вороненят. Прочитайте вірш за особами.

5. 5. Спиши перші чотири рядки вірша, поділяючи слова на склади.

§ 15. Слúхаємо, читаємо, переказуємо за плáном

1. 1. Послухай текст.

За Василем Сухомлинським

ЧОМУ ГОЛУБІ ПРИЛЕТІЛИ ДО ОЛÉГА?

У подвір'ї школи на високому стовпі стоїть дерев'яний будинок. З вікнами й дверима, наче справжній. Живуть у ньому голуби.

Щодня діти приносять голубам корм: хто пшеницю, хто хліб, а хто гречку. Годують птахів по черзі.

В останній день навчання вчителька сказала, щоб улітку теж діти приходили по черзі до школи й годували голубів.

Минуло літо. Настав перший день навчання. Кожен школяр, ідучи до школи, подумав про голубів: як там вони живуть? Кожен набрав повну кишеньку корму.

Ось і шкільне подвір'я.

Учителька каже:

– Розійдіться діти по подвір'ю, станьте поодінці. Хочу побачити, хто годував голубів улітку.

Діти розійшлися. Кожен почав клікати голубів і корм на землю сипати.

Знялися голуби зі свого будиночка і полетіли всі до Олега. Ключуть близько-близько, один навіть на плечі сів, другий – на руку.

А інших дітей голуби немов би й не бачили.

1. 2. Про кого розповідається в тексті? Що саме? Як діти годували голубів? Про що попросила вчителька учнів в останній день навчання? Хто з дітей виконав її прохання? З чого це видно?

1. 3. Прочитай текст і план до нього, який склав Кіберик.

План

1. Де жили голуби?
2. Хто годував птахів?
3. Прохання вчительки.
4. До кого прилетіли голуби?

1. 4. Поділіть текст на частини відповідно до пунктів плану.

1. 5. Потренуйтеся: перекажіть одне одному текст за планом.

§ 16. Правильно наголошуємо слова. Стежимо за зміною значення слова залéжно від зміни на́голосу

1. Прочитай слова. Підкреслені склади вимовляй з більшою силою голосу. Спиши, познач наголос.

Украї́на, тре́тій, предме́т, прізви́ще, віта́ння, пріятель, весе́лий.

2. 1. Прочитайте речення. Чим відрізняються виділені слова? Які з них означають один предмет, а які – багато предметів? Як ви про це дізналися?

1. Діти ви́бігли з **ха́ти**. Там **хати́**.
2. Запита́ли у **жі́нки**. Там працю́ють **жі́нки́**.

2. 2. Спиши речення. Познач наголос у виділених словах.

3. Прочитай слова. Простеж, як змінюється місце наголосу під час зміни слів за зразком **один – багато**.

о́зеро – озéра

рука́ – ру́ки

тарі́лка – тарі́лки

гі́лка – гі́лки

нога́ – но́ги

ло́жка – ложкі́

В українській мові місце на́голосу може змінюватися залéжно від то́го, про оди́н чи про бага́то предме́тів йде́ться.

4. Прочитай таблицю Кіберика – запам'ятай правильний наголос у словах.

навча́ння

предме́т

віпадо́к

завда́ння

озна́ка

по́друга

чита́ння

вірші́

о́лень

вирáзно

діало́г

нови́й

ра́зом

зага́дка

украї́нський

5. 1. Прочитай речення під малюнками. Простеж, як зміна наголосу змінює значення виділених слів.

На двéрях висіть **замóк**.

Це – старові́нний **за́мок**.

На **бе́резі** сидіть ворóна.

На **бе́резі** граються ді́ти.

Доро́га велá до мі́ста.

Ця картинá дуже **дорога́**.

5. 2. Спиши речення. Познач наголос у словах.

6. Випиши з таблиці до вправи 4 п'ять-сім слів. Познач наголос.

§ 17. Визначаємо голосні звуки й позначаємо їх буквами

1. 1. Прочитай таблицю Кіберика.

Голосні звуки:	[a]	[o]	[e]	[y]	[и]	[і]
Букви:	а я	о	е є	у ю	и	і

1. 2. За змістом таблиці Санду склав повідомлення. Доповни його.

В українській мові _____ голосніх звуків. На письмі їх позначаємо дев'ятьма (9) _____.

2. Запиши букви за зразком.

3. 1. Прочитай схеми і слова. Зверни увагу на звукове значення букв я, ю, є.

я <	[йа]: яхта, ...	ю <	[йу]: Юра, ...	є <	[йе]: єнот, ...
	[а]: лялька, ...		[у]: Люда, ...		[е]: сінє, ...

3. 2. Допоможи Марійці виконати завдання: розподіли слова, додаючи їх до наведених схем. Спиши схеми й слова. Поясни свій запис.

Євгєн, юнга, земля,
рюкзак, ялінка,
домашнє

[= •] [' •]

3. 3. Прочитай повідомлення – перевір правильність свого запису.

На початку складу букви **я, ю, є** позначають два звуки.
У середині складу букви **я, ю, є** позначають м'якість приголосних перед **[a], [y], [e]**.
Буква **ї** не позначає м'якості приголосних, а завжди позначає два звуки **[йі]**.

4. Запиши слова. Звуки позначай відповідними буквами.

[йа]блуко, [йі]жак, ма[л'у]к, [йе]ва, Кі[йі]в, літ[н'е].

5. 1. Прочитай вірш Ліни Біленької. Правильно вимовляй звуки, позначені виділеними буквами.

Мама зно́ву миє́ по́суд.
А в оча́х у ля́льки о́суд.
Ка́же ля́лька:
– Мий, Катру́сю.
А від тебе **я** навчу́ся.

5. 2. Спиши вірш. Виділені букви підкресли однією рисою, якщо вони позначають один звук, або двома, якщо позначають два звуки.

§ 18. Слухаємо, читаємо, усвідомлюємо прочитане. Розповідаємо за малюнками, розігруємо діалоги

1. 1. Послухай текст.

За Геннадієм Циферовим

ЖИВ НА СВІТІ СЛОНИК

Жив на світі слоник.

Це був дуже хоро́ший слоник. Та от біда: не знав слоник, що йому́ робіти, ким бу́ти. Тому́ сидів він біля вікна́ і ду́мав, ду́мав...

Одно́го ра́зу на ву́лиці пішо́в дощ.

Мокре лисеня побачило у вікні слоника:

– У-у! Вухатий який! З такими вухами ти можеш бути парасолею
Зрадів слоник і став великою парасолею. І лисенята, і зайченята,
і мишенята – усі сховалися під його великими вухами від дощу.

Та от дощ скінчився, і слоник знову засумував, бо не знав, ким
йому все-таки бути. І знову він сів біля вікна і став думати.

Повз пробігав зайчик.

– О-о! Який гарний довгий ніс! – сказав він слоніку. – Ти міг
би бути лійкою.

Добрий слоник зрадів і став лійкою. Він полив квіти, траву,
деревця. А коли вже все було політо, слоник засумував.

Сіло сонечко. Настала ніч. Усі звірята полягали спати. Тільки слоник не спав: він усé думав і думав, ким же йому́ бути.

І ра́птом він побачив вогóнь. «Поже́жа!» – захвилюва́вся слóник. Він згада́в, як зовсім неда́вно був лі́йкою, побі́г до річки, набра́в води́ і загаси́в вогóнь.

Звірята проки́нулися, побачили слóника, подякували йому́ за те, що загаси́в вогóнь, і зробили його́ лісови́м поже́жником.

Сло́ник дуже пиша́вся. Тепе́р він ходи́в у золоті́й ка́сці і сте́жив, щоб у лісі не було́ поже́жі.

1. 2. Про кого цей текст? Чому сумував слоник? Про слоника сказано, що він був добрий. У чому це виявляється? Зачитай про це.

1. 3. Розподіліть ролі й розіграйте такі ситуації: а) лисеня просить слоника сховати звірят від дощу; б) зайчик просить слоника полити квіти, що в'януть від спеки.

1. 4. Розглянь малюнки до казки «Жив на світі слоник». Розкажи її за змістом малюнків.

1. 5. Щоб ти порадив другу / подрузі, який(-а) сумує, нудьгує без цікавої справи?

§ 19. Правильно читаємо й пишемо слова з буквами я, ю, є

1. Запиши слова українською мовою.

Eugenia, Maria, Eva, Iulian, Japonia, Italia.

2. 1. Пригадай, коли букви **я, ю, є** позначають два звуки, а коли – м'якість попереднього приголосного перед [a], [y], [e]. Якщо відчуваєш труднощі, звернися до повідомлення на с. 36.

2. 2. Прочитай імена дітей. Правильно вимовляй звуки, позначені буквами **я, ю, є**.

2. 3. Діти поділилися для гри на дві команди: в першій ті, у чиїх іменах літери **я, ю, є** позначають два звуки, а в другій – один звук і м'якість попереднього приголосного. Запиши членів кожної команди у відповідний стовпчик.

[= •]

[' •]

2. 4. Прочитайте запитання. Поставте одне одному по два запитання й дайте на них відповіді, користуючись записами у своїх зошитах.

Кого більше в першій команді – хлопчиків чи дівчаток?

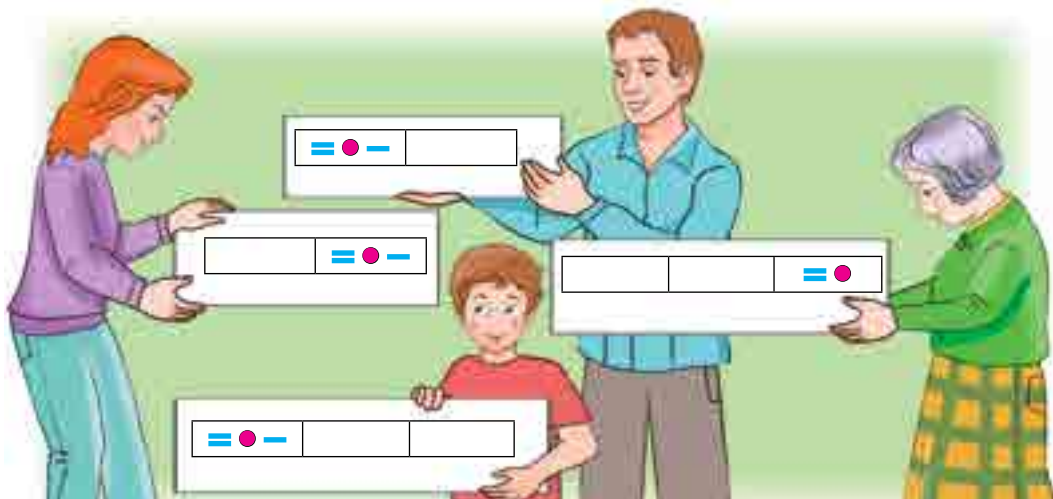
Скільки дівчаток у другій команді?

Марія й Леся в одній команді чи в різних?

Хто в команді з Євгеном – Юліан чи Ілля?

3. 1. Розгляньте малюнки. Визначте за схемами й розкажіть, що в кого в коробці.

рюкзак

яблуко

кошеня

плєєр

3. 2. За змістом малюнків склади й запиши два речення про те, що в кого.

4. 1. Прочитай і спиши текст.

У мене є приятель **Євгєнко**. Він гєрно спївєє й малює. Євгєнко любить **сїне** нєбо й яснє сєнцє. Хлєпчик сумує, колї йде дощ. А ти мєєш прїятєля?

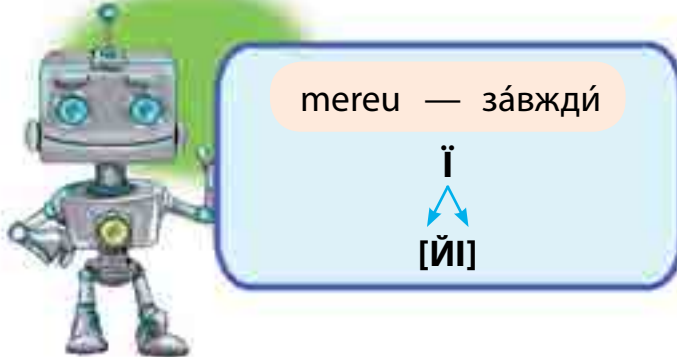
4. 2. Чи однакове звукове значення букви **є** у видєлєних словах? Назви звуки, позначєні цїєю буквою.

4. 3. Дай усну вїдповїдь на запитання в тексті.

§ 20. Правильно читаємо й пишемо слова з буквою ї

1. 1. Прочитай і прокоментуй таблицю Кіберика.

1. 2. Прочитай пари слів. Назви звуки, позначені виділеними літерами. Спиши. Підкресли літери, які позначають два звуки.

мі**й** – мої

тв**й** – твої

га**й** – гаї

кра**й** – краї

музе**й** – музеї

трамва**й** – трамваї

2. 1. Прочитай слова й речення. Спиши їх.

Україна, Київ, Ізмаїл, поїзд, їхати. Ми їхали в Київ поїздом.

2. 2. Так само склади й запиши речення про Ізмаїл.

3. 1. Послухай текст.

– Марійко, а ти була в Києві?

– Так. Кіберіку.

– Розкажи, будь ласка, про нього.

– Місто Київ – це столиця України, найбільше місто нашої держави. Київ збудований на берегах річки Дніпро. У місті багато музеїв, театрів, університетів, храмів. У Київ приїжджають туристи з різних країн. Це дуже гарне місто!

3. 2. Між ким відбулася розмова? Про яке місто розповіла Марійка? Зачитай, що саме розповіла дівчинка.

3. 3. Чи був (була) ти у Києві? Розкажи, що тобі ще відомо про це місто.

3. 4. Розподіліть ролі та прочитайте діалог за особами.

4. 1. Послухай текст.

– Санду, які гарні фотографії!

– Це фотографії міста Бухарест.

– Розкажи, будь ласка, про нього.

– На канікулах ми з батьками їздили до Бухареста.

Місто Бухарест – це столиця Румунії, її найбільше місто. Ми були на екскурсії в музеї історії Румунії. Потім фотографувалися біля Палацу парламенту. Там ми зустріли туристів з Австрії, Італії, Франції та інших країн.

– Тобі сподобалася поїздка?

– Так, Марійко. А на наступних канікулах наша родина поїде до Франції.

4. 2. Між ким відбулася розмова? Куди їздив Санду з родиною? Що він розповів про поїздку? Зачитай про це.

4. 3. Спиши ту частину тексту, в якій Санду розповідає про Бухарест.

5. Підготуйся розповісти так само, як Марійка або Санду, про одне з міст – Київ або Бухарест.

§ 21. Слухаємо, читаємо, відповідаємо на запитання

1. 1. Послухай текст.

Тетяна Волгіна

УДОМА КРАЩЕ

Приїхав до Михайлика гість зі селá, двоюрідний брат Ромáнку. Пішли вони місто оглядати. Показáв Михайлик Ромáнкові лялькóвий театр, міський парк із фонтáнами, цирк, метро.

Коли хлоп'ята поверну́лися, бабу́ся запитáла:

– Ну що, Ромáнку, сподóбалoся тоб́í на́ше місто?

– Сподóбалoся! – відпов́ів хлопчик. – У вас гáрно! Алé в сел́і крáще. У нас трактор́і! У нас комбáйни! У лісі я́годи, гриб́ів пóвно...

Бабу́ся засмія́лася і сказа́ла:

– Це, Ромáнку, з усіма́ так. Нáвіть присл́ів'я такé є: «У гóстях дóбре, а вдóма крáще».

1. 2. Звідки приїхав Романко? Чи сподобалося йому місто? Чому хлопчикові в селі краще?

1. 3. Знайди й зачитай, що показав Михайлик братові. А що розповів Романко про село? Склади й запиши речення про те, що є в місті, а що – в селі.

1. 4. Знайди й випиши з тексту прислів'я (proverbul). Пригадай з уроків рідної мови подібні вислови про любов до рідного дому, краю, Батьківщини.

§ 22. Слúхаємо, читаємо, відповідаємо на запитання. Розповідаємо про своє місто / село. Будуємо діалоги

1. 1. Послухай текст.

Пам'ятаєте, у дитинстві, коли ви вчилися говорити, вас запитували: «У якому місті (чи селі) ти живеш? А на якій вулиці?» Тепер ви віросли, добре знаєте назву і вулиці, і міста чи села, де живете зі своєю родиною – мамою, татом, братом чи сестрою.

Твоє рідне місто чи село, твоє вулиця – це твоє маленка, найперша батьківщина. А ще ти знаєш, що твоє місто чи село знаходиться в Україні. І це також твоє Батьківщина.

1. 2. Про що йдеться в тексті? Добери заголовок до тексту.

1. 3. Знайди в тексті запитання. Дай на них відповіді.

1. 4. Розкажи про свою малу батьківщину.

2. Прочитай діалог. Переклади українською мовою й запиши.

- Cum te numești?
- Mă numesc Boris Dmitruk.
- Unde locuiești?
- Locuiesc în satul Banceni.

3. 1. Прочитай таблицю Кіберика. Добери потрібні слова. Якщо відчуваєш труднощі, скористайся словником. Запиши слова українською мовою.

stradă	–	вúлиця
_____	–	магазин
spital	–	_____
farmacie	–	аптéка
_____	–	музéй
teatru	–	_____
grădiniță	–	дитячий садóк

3. 2. Розглянь малюнок. Прочитай текст. Про що розповіла дівчинка?

Менé звáти Марíйка. Я живу в мiстi Чернiвцi. Це велике й гарне мiсто. У ньому є унiверситети, школи, дитячi садкi, театри, паркi. Я живу на вúлицi Головнiй. Недалéко вiд мoго будiнку є магазин i аптéка.

3. 3. Прочитай запитання. Знайди відповіді на кожне з них у відповіді Марійки.

Де ти живéш? Якé твоé мiсто – велике чи малé? Що є в мiстi? Як називається вúлиця, на якiй ти живéш?

3. 4. Побудуйте й розіграйте діалог між Марійкою та її новим приятелем або подругою.

4. 1. Прочитай діалог.

- Де _____, Віорéле?
- У селі Цу́рень.
- _____ вели́ке?
- Ні, моé селó невели́ке.
- Що є у твоёму селі́?
- Є шко́ла, це́рква, магази́ни, _____. Бі́ля ко́жного буди́нку – невели́кий сад і горóд.

4. 2. Доповніть і розіграйте діалог.

5. Підготуй розповідь про своє місто або село. Розкажи її в класі.

§ 23. Слу́хаємо й чита́ємо, успі́дóмлюємо змі́ст те́ксту.

Відповідáємо на запитáння, буду́ємо діало́ги

1. 1. Послухай текст.

У тебе є ім'я. І у твоєї Батьківщини теж є ім'я. І ти знаєш, як вона зветься. Крім імені, твоя Батьківщина має ще й символи, за якими її можна впізнати. Ці символи – Прапор, Герб і Гімн.

Прапор України – синьо-жовтий. Чому саме ці два кольори обрано? Синій колір – це колір чистого мирного неба, а жовтий – колір пшеничного поля.

Герб України – Тризуб. Він називається так, бо має три кінці – три зуби.

Державний Гімн України – це урочиста пісня, символ нашої державної єдності.

1. 2. Про що розповідається в тексті? Що тобі було відомо раніше, а про що дізнався(-лася) з тексту?

1. 3. Зачитай речення, в яких повідомляється про: а) кольори прапора; б) назву Герба України.

1. 4. Послухай Гімн України. Пригадай, коли виконують Гімн України.

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Слова Павла Чубинського

Музика Михайла Вербицького

Ще не вмерла Україні, і слава, і воля,
ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу, тіло ми положим за нашу свободу.
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

2. 1. Прочитайте запитання. Обміркуйте, як будете відповідати на них.

Як називається твоя Батьківщина?
Якого кольору прапорок України?
Як називається Герб України?
Чи знаєш ти Гімн України?

2. 2. Уявіть ситуацію: на спортивних змаганнях ви познайомилися з дітьми з інших країн. Вони хочуть дізнатися про вашу Батьківщину. Розіграйте діалог, використовуючи наведені запитання.

Слово **герб** прийшло з німецької мови. Спочатку воно означало **спадкоємець**, а потім – **родовий** знак **спадкоємця**. Державний герб – офіційна емблема держави. Слово **гімн** прийшло з латинської мови, де означало **хвалібну пісню на честь богів**. Тепер гімн – **урочиста пісня**.

3. 1. Прочитай вірш Василя Лятанського.

ЩО ТАКЕ УКРАЇНА?

Знаєш ти, що такé Україна?
Україна – це гай солов'їний,
це біленька в садочку хата,
на пісні і казки багата.
Україна – це тато й ненька,
це безсмертне слово Шевченка.

3. 2. Як про Україну розповідає поет? Чи погоджуєшся ти з його словами? Що для тебе Україна?

3. 3. Вивчи вірш напам'ять.

3. 4. Намалюй малюнок на тему «Україна – моя Батьківщина».

§ 24. Вимовляємо сполучення звуків [йо] й позначаємо їх буквами йо

1. Прочитай таблицю й текст.

[йа]	[йу]	[йе]	[йі]	[йо]
↓	↓	↓	↓	↓
я	ю	є	ї	?

Кіберик помітив: для позначення звуків [йа], [йу], [йе], [йі] є спеціальні букви **я, ю, є, ї**. А для позначення звуків [йо] такої букви немає.

В українській мові звуки [йо] позначаються двома буквами **йо**.

Під час переносу складі з **йо** розривати не можна: **ра-йон, зна-йо-мий**.

2. 1. Прочитай вірш Ліни Біленької. Що сталося з хлопчиком?

Йорж колючий, йод пекучий,
хлопчик Йосип невезучий.
Йоржик Йосипа вколів,
йод поп'як – тож будь здоров!

йорж

йод

2. 2. Спиши вірш. Підкресли букви, якими позначено звуки [йо].

2. 3. Підкресли слова, які переносити не можна. Чому?

3. 1. Прочитай слова. Поміркуй, які звуки слід позначати однією буквою, а які – двома. Запиши слова, позначаючи звуки буквами.

[йа]годи, [йі]жа, [йо]гурт, ма[йо]нез, [йо]гó, [йо]мú, [йу]ра,
[йе]ва, співа[йе], ра[йо]н.

3. 2. Які слова ти записав(-ла) з великої букви? Чому?

4. Запиши імена українською мовою.

Iaroslav, Eugen, Iulia, Iosip, Sofia.

5. Прочитай текст. Про кого і що саме в ньому розповідається? Спиши текст. Підкресли букви йо. Виділене слово поділи на склади для переносу.

Ранок. У кімнату до Йосипа заходить тато. «Сінку, підйом!» – каже він. Йосип вмивається і йде снідати. На сніданок ма́ма дає йому́ йогурт і кашу. Хлопчик виходить з до́му і йде **знайо́мою** до́ро́гою. Ось і шко́ла. Тут його́ зустрі́чають друзі.

§ 25. Слу́хаємо й чита́ємо текст, відпові́даємо на запитання, зіставля́ємо зміст те́ксту й малю́нка

1. 1. Послухай текст.

За Наталкою Малетич

ПАРАСОЛЬКА

Уранці ма́ма будила Марка́, а йому́ так не хотілося вставати! Він розплющив одне́ о́ко, побачив, що надво́рі йде дощ.

– Не хочу до шко́ли, дощ па́дає...

– А я хóчу, – ра́птом почу́в Марко́ тихий го́лос. – Я люблю́ дощ.

– Ти хто?!

– Я – парасо́лька. І мені́ вже набри́дло сидіти в ша́фі...

Марко́ розплющив уже́ обидва о́ка, зіско́чив з лі́жка й вітягнув із ша́фи свою́ сіню парасо́льку.

– Збира́йся швидше, хóчу під дощ! – сказа́ла парасо́лька.

– Ти вмі́єш розмовляти... – здивований Марко́ відразу́ почав одяга́тися.

Дощ лив як з відра́. Хлопчик у своїх сіних чо́ботах йшов за ма́мою й тихе́нко розмовля́в з парасо́лькою:

– А чо́му ти так люби́ш дощ?

– Бо він схóжий на му́зику. Послу́хай, як стукотя́ть кра́плі по даха́х і вікна́х, подиви́ся, як стриба́ють по калю́жах. І найголов-

ніше: без мене ти змок би, – пояснила парасолька. – Ти можеш застудитися, а я ні. Тому мені подобається тебе оберігати.

У школі Марко розклав парасольку сохнути в кутку класу, серед інших парасольок.

«Цікаво, чи й вони такі ж чарівні, як моя?» – подумав хлопчик і побіг до друзів. Про ранкову пригоду він не розповідав нікому. Хто б повірив, що парасолька розмовляє?

Увечері, коли Марко йшов із татом додому, вітер намагався відсмикнути парасольку з рук.

– Тепер я тебе захищаю, – прошепотів Марко.

Та хоч як міцно хлопчик тримав парасольку, вітер такі відсмикнув її з рук і поніс вулицею. Парасолька пролетіла кілька метрів, упала в калюжу і загойдалася на хвильках. Вона була мов кораблик.

– Важкий у тебе видався день, – говорив хлопчик і мив під душем свою парасольку.

– Затé я нині політала й поплавала, – задоволено промовила парасолька. – Мені так сподобалося!

– І мені дуже сподобалося йти з тобою до школи, – усміхнувся Марко.

1. 2. Про кого і про що розповідається у тексті? Як звали хлопчика? Чому він не хотів йти до школи? Чому парасолька любила дощ? Знайди й зачитай про це. Від кого Марко захищав парасольку? Яка пригода трапилася з парасолькою дорогою додому?

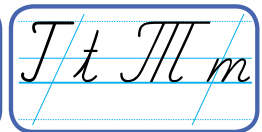
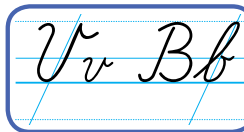
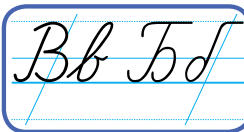
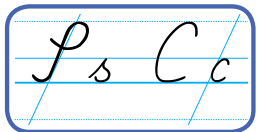
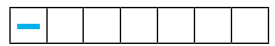
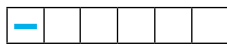
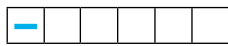
1. 3. Розглянь малюнок. Розкажи, що не так намалював художник?

1. 4. Перечитай текст ще раз. Обери ту частину, яка тобі сподобалася найбільше (до п'яти речень). Навчися її переказувати. Намалюй малюнок до цієї частини тексту.

§ 26. Розрізняємо б́уквене позначення при́голосних зв́уків у руму́нській та украї́нській мо́вах

1. 1. Вимов слова – назви малюнків.

1. 2. Вимов перший звук у кожному слові. Розглянь букви, які їх позначають у румунській та українській мовах. Розрізняй їх.

1. 3. Запиши назви предметів рукописними буквами.

2. Переклади й запиши слова українською мовою. Підкресли букви, що позначають приголосні звуки.

Salată, halat, abecedar, poștă, bandură, gospodar.

3. 1. Прочитай і запиши слова.

Ніна, вовк, рак, мак, сік, сорóка, парк.

3. 2. Підкресли букви, які пишуться в обох мовах однаково, але позначають різні звуки.

3. 3. Санду й Марійка теж виконували завдання. Прочитай висновок, який вони зробили. Чи погоджуєшся ти з ним? Добери й наведи приклади, які підтверджують правильність останнього речення.

Кóжен пріголосний звук на письмі позначаємо б́уквою. І в румúnській мóві, і в українській мóві є свої б́укви на позна́чення пріголосних зв́уків. Ча́сто одна́кові в обо́х мóвах б́укви познача́ють різні зв́уки.

4. 1. Розглянь малюнки, прочитай підписи під ними. Знайди помилки.

ру́чка ла́мпа альбóм ві́кно

4. 2. Запиши слова – назви малюнків правильно.

4. 3. Переглянь свій запис у зошиті. Знайди слова, у яких ти припустився(-лася) помилок. Запиши правильно п'ять таких слів.

§ 27. Вправляємось у вимові звуків [г], [к], [х]

1. Прочитай і спиши пари слів. Вимов перший звук у кожному зі слів. Підкресли букву, якою цей звук позначений на письмі.

Галина – каліна, Гліб – хліб, Хома – кома, хлопчик – горобчик.

2. 1. Прочитай вірш. Про кого в ньому йдеться? Хто кого зустрів?

Гном в гаю гуляв годину,
назбирав грибів корзину.
Йшла Ганнуса із відром,
їй назустріч ішов гном.
Ніс з грибами він корзину,
дав Ганнусі половину.

2. 2. Спиши вірш. Назви звуки, позначені виділеними буквами.

3. 1. Прочитайте скоромовки. Позмагайтеся: хто краще і швидше прочитає скоромовки.

горобчик

кібчик

1. Горобчик і кібчик клювали хлібчик.
2. Клава поклала хліб у хлібницю.
3. Заболіло горло у горіли,
бо горіла багато говоріла.
4. Хлопчик ніс пиріг через поріг.
Став на горіх – упав на поріг.

3. 2. Спиши скоромовки. Підкресли у словах букви, що позначають звуки [г], [к], [х].

Скоромовка – це невеликий, часто жартівливий, текст, у словах якого поєднані звуки, важкі для вимовляння. Зверни увагу: слово **скоромовка** утворилося від слів **скоро** й **мовити**. Тому скоромовку треба промовляти швидко.

4. 1. Прочитай скоромовку. Який звук найчастіше у ній повторюється? Промов скоромовку кілька разів. Спробуй записати її з пам'яті. Якщо відчуваєш труднощі, звернися до тексту.

Халв́у хвалі́в при всіх Архі́п,
хоч і́в мали́й хлопчи́на хлі́б.

4. 2. Знайди й випиши одну-дві скоромовки, в яких найчастіше зустрічається один зі звуків, у вимові яких ти вправлявся(-лася) на уроці. Запропонуй своїм друзям позмагатися, хто краще і швидше прочитає скоромовки.

§ 28. Слу́хаємо й чита́ємо.

**Розрізня́ємо, вимовля́ємо й познача́ємо б́уквами
на письмі́ зву́ки [г], [к], [х]**

1. 1. Послухай текст.

За Майєю Фроловою

ШКІЛЬНЄ СВЯТО

У кожній школі святкують «Свято Букваря». І в на́шій святкува́ли. Учи́телька Ю́лія Ні́лівна прикріпи́ла нам на гру́ди вели́кі б́укви, і ми ста́ли в ряд. Вийшов «Алфаві́т».

Ко́ли із за́лу хтось назива́в сло́во, «б́укви» вихо́дили і скла́дали його́. Так мо́ї дру́зи скла́ли слова́ МА́МА, МИР, ДРУГ. Утво́рювали й і́нші слова́: і ГА́Й, і ГУ́СИ, й ГО́ЛУБ.

А я стоя́в і сумува́в, бо в ме́не бу́ла б́уква Ха.

«Хіба́ хтось назве́ сло́во ХО́БОТ чи ХОМ'Я́К з цією́ б́уквою?» – ду́мав я.

Але́ ось із за́лу ви́гукнули сло́во БУКВА́Р. Усі́ «б́укви», з яких скла́далося це сло́во, ви́бігли напе́ред. А Ка́тя, у яко́ї бу́ла лі́тера Ка, засоро́милася і схова́лася за дру́зів. То́ді я побі́г напе́ред, бо поду́мав: «Якщо́ я зату́лю руко́ю части́ну лі́тери Ха, то вона́ бу́де схо́жа на Ка». Поду́мав і зроби́в так.

Але́ весь зал закрича́в:

– БУХВА́Р! БУХВА́Р!

Усі сміялися. А вчи́телька сказа́ла:

– Оце́ так грамоти́й! Іди́ на сво́є місце.

Узя́ла Ка́тю за ру́ку й поста́вила замість ме́не.

А я сто́яв черво́ний від со́рому. І тут почу́в, як із за́лу ви́гукнули:

– ХЛІ́Б!

Я ви́біг і став на пе́рше місце. А за мно́ю ста́ли «бу́кви» Л, І, Б.
Так ми утвори́ли чуде́ве й потре́бне сло́во ХЛІ́Б.

1. 2. Про кого і про що розповідається у тексті? Яке свято було в школі? Прочитай слова, які утворили діти. Яка буква була у хлопчика? Чому він сумував? Яке слово діти мали скласти з літерою **Ка? Що придумав хлопчик, коли Катя засоромилася? Чому всі сміялися?**

1. 3. Пригадай і назви слова з буквою **Ха.**

2. Прочитай текст і випиши слова, які складали діти. Підкресли в них букви, що позначають звуки [ґ], [к], [х].

§ 29. Розрізняємо тверді й м'які приголосні звуки, вправляємось у їх вимові

1. 1. Прочитай таблицю Кіберика: потренуйся вимовляти тверді й м'які приголосні у складах.

[л] – [л']	[н] – [н']	[с] – [с']	[д] – [д']
ли – лі	ни – ні	си – сі	ди – ді
ла – ля	на – ня	са – ся	да – дя
лу – лю	ну – ню	су – сю	ду – дю
ле – ле́	не – не́	се – се́	де – де́

1. 2. Марійка й Санду теж читали таблицю Кіберика. Прочитай, яка розмова відбулася між дітьми.

– Марійко, поясни, будь ласка, як дізнатися, коли приголосний вимовляти м'яко, а коли – твердо?

– Це просто, Санду! Коли бачиш букви **а, о, у, е, и**, то приголосний, позначений попередньою буквою, вимовляй твердо. А коли бачиш букви **і, я, ю, є, ь**, то приголосний...

Аж тут задзвенів дзвінок на урок – і Санду не почув останніх слів Марійки.

1. 3. Обміркуйте й дайте відповідь: що сказала Марійка?

1. 4. Розподіліть ролі й розіграйте доповнений діалог.

2. 1. Прочитай пари слів, які дібрали Марійка й Санду.

тата – тітка

син – сім

дим – дім

зима – зірка

лис – ліс

цирк – цінá

туфлі – тюльпáн

лампа – лялька

суп – сюрприз

далéко – дядько

2. 2. Яку особливість у вимові звуків, позначених виділеними буквами, ти помітив(-ла)? У яких словах приголосні вимовляються твердо, а в яких – м'яко? Які букви вказали тобі на тверду або м'яку вимову попереднього приголосного?

2. 3. Спиши слова. Підкресли однією рисою букви, що позначають тверді приголосні звуки, а двома – м'які.

3. 1. Послухай вірш Євгена Гуцала. Про кого і про що в ньому йдеться?

В темнім лісі ходить о́сінь.
В темнім лісі х́одять лóсі.
Лосеня́та, лось, лосі́ха
в лісі х́одять т́ихо-т́ихо.
Та тихі́ше, а́ніж лóсі,
в темнім лісі х́одить о́сінь.

3. 2. Прочитай вірш. Правильно вимовляй м'які приголосні звуки.

3. 3. Спиши перші чотири рядки вірша. Підкресли букви, що позначають м'які приголосні звуки.

Зверні ува́гу! В українській мові, на відміну від руму́нської, є м'які при́голосні зву́ки [д'], [с'], [дз'].

Звук [й] в українській мові завжди м'який.

4. 1. Прочитай вірш Анатолія Камінчука. Про кого в ньому розповідається? Скільки діток було в білочки? З чим їх порівнює автор?

ослі́нчик

У рудо́ї білочки
ду́же га́рні ді́точки.
Одне́, як мізи́нчик,
сі́ло на осли́нчик.
Дру́ге, як грибо́чок,
сі́ло на горбо́чок.
А тре́тє, як ми́шка,
ухопи́ло кни́жку.
Сторі́нкі горта́є,
ка́зочку чита́є.

4. 2. Спиши вірш. Підкресли букви, що позначають м'які приголосні.

§ 30. Позначаємо м'якість приголосних буквами я, ю, є, і, ь

1. 1. Прочитай текст. Між ким і про що відбулася розмова?

– Дякую тобі, Марійко! Тепер я правильно вимовляю тверді і м'які приголосні, коли читаю.

– А коли пишеш?

– Так само орієнтуюся на вимову. Якщо приголосний вимовляється твердо, пишу **а, о, у, е, и**. А якщо м'яко, пишу **я, ю, є, і, ь**.

1. 2. Розподіліть ролі й розіграйте діалог.

1. 3. Доповніть таблицю Кіберика, користуючись попереднім текстом.

Букви , , , , позначають м'якість приголосних на письмі.

2. 1. Вимов слова – назви малюнків. Добери потрібну букву й запиши назви предметів.

мал(у,ю)нок ножиц(и,і) окул(а,я)ри тар(и,і)лка скл(а,я)нка

2. 2. Чи однаковий звук позначає буква **л** у двох останніх словах? Чому?

3. 1. Прочитай текст, додаючи слова – назви малюнків. Що трапилося в лісі?

булі в

. Там вони побá-

чили їжачка.

торкнулася до

і вколóла

Удóма

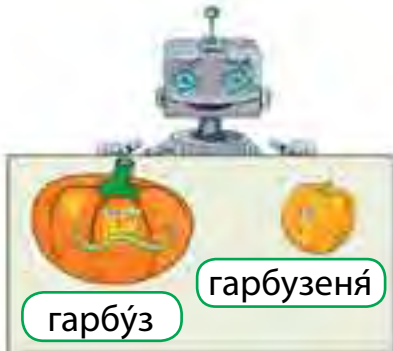
лікува́ли пáльчик

йóдом.

3. 2. Запиши текст. Підкресли букви, які вказують на м'якість приго-
лосних.

4. 1. Прочитай вірш, який написав Василь Заєць. Про що в ньому
йдеться? Які вони – великі чи малі?

На горóді бі́ля хáти
гáрлись гарбу́зеня́та.
По стежі́ні покоті́лись –
ма́ло в рі́чці не вто́пілись.

4. 2. Вимова яких слів викликає в тебе труднощі?

4. 3. Спиши вірш. Підкресли букви, які позначають тверді при-
голосні, однією рисою, а м'які – двома.

§ 31. Слúхаємо й читаємо, усвідóмлюємо зміст тéксту, будóємо діалóги

1. 1. Послухай текст. Про що в ньому йдеться?

Гривня – національна валюта України. У ній – історія Української держави. На гривнях зображено видатних людей України. Вони прославили землю, на якій ми живемо.

На банкноті в одну гривню зображений князь Володимир. Він об'єднав багато земель і створив найбільшу в Європі державу – Київську Русь (так колись звалася Україна). Столицею її було місто Київ.

На банкноті у дві гривні – портрет князя Ярослава Мудрого. Він почав будувати Софійський собор. Князь відкрив багато шкіл і першу в Україні бібліотеку.

На п'яти гривнях зображений гетьман Богдан Хмельницький. Він боровив Україну від ворогів. Уславився як військовий і державний діяч.

На банкноті в десять гривень – портрет гетьмана Івана Мазепи. Він захищав Україну і дбав про розвиток освіти та культури в державі.

1. 2. Про що розповідається у тексті? Кого зображено на українських гривнях?

1. 3. Знайди у тексті й зачитай, кого зображено на банкнотах в 1, 2, 5, 10 гривень. Прочитай, чим вони прославилися.

Запам'ятай і вимовляй правильно!

Одна гривня: дай (позич) одну гривню, немає однієї гривні.

Дві гривні: дай дві гривні, немає двох гривень.

П'ять / десять гривень: у мене п'ять / десять гривень, немає п'яти / десяти гривень.

2. Розіграйте діалог «У магазині». Розподіліть ролі: оберіть продавця й покупців, виставте «товар»: іграшки або навчальне приладдя. Запитайте у продавця, що скільки коштує. Попросіть продати те, що потрібно.

Розрізняй і правильно вживай слова!

Гривня і гривна – це різні слова. **Гривня** – грошова одиниця України. **Гривна** – прикраса з металу, схожа на обруч. За часів Київської Русі таку прикрасу жінки носили на шії.

§ 32. Читаємо, вимовляємо й пишемо слова зі знаком м'якшення (ь)

Знак м'якшення (ь) окремого звуку не позначає, а тільки вказує на м'якість попереднього приголосного.

1. 1. Прочитай слова. На які дві групи їх можна поділити за значенням?

Донька, батько, дядько, дідусь, учитель, продавець, будівельник.

1. 2. Спиши слова. Підкресли знак м'якшення й букву, перед якою він стоїть. Вимов звуки, позначені цими буквами.

2. 1. Прочитай вірш Марійки Підгірянки. Про кого в ньому розповідається?

Мій дідусь старенький,
як голуб сивенький,
по садочку ходить
і мені малюго,
онученька свого,
за рученьку водить.

2. 2. Випиши з вірша слова зі знаком м'якшення.

2. 3. Прочитай таблицю Кіберика. Що ти помітив(-ла)? У якому стовпчику слова звучать більш лагідно, м'яко?

2. 4. Зверни увагу, якою частинкою відрізняються слова. Додай її до слів малий, новий. Поспостерігай, як змінилося їх значення. Запиши пари слів, як у таблиці Кіберика.

2. 5. Доповніть і розіграйте діалог.

– У тебе є дідусь?

– Так, у мене _____. А в тебе?

– Ні, у мене _____ дідуся. Як звати твого дідуся?

– _____.

3. 1. Прочитай слова – назви малюнків.

горобé[ц']

пíве[н']

ле́бі[д']

о́ле[н']

ведмі́[д']

ло[с']

3. 2. Запиши слова, позначаючи звуки буквами. Поясни, якими буквами ти позначив(-ла) м'якість приголосних у кінці слів.

4. 1. Прочитай вірш Іванни Блажкевич.

Ой, летіла зозуленька,
летіла сивенька.
Питáлася, що там рóбить
Дáрочка малéнька.

4. 2. Розкажи за малюнками, що робить Дарочка.

4. 3. Спиши вірш (завдання 4. 1). Підкресли букви, якими позначено м'якість приголосних.

5. 1. Прочитай таблицю Кіберика.

Для позначення м'якості приголосних знак м'якшення (**ь**) вживаємо:

- 1) у кінці складу або слова: **день, кінь;**
- 2) у середині складу перед **о**: **льон, льотчик.**

5. 2. Прочитай слова. Розподіли їх на дві групи: у першій – слова, що ілюструють перший пункт таблиці Кіберика, а в другій – другий.

Мальва, липень, кольоровий, грудень, сльози, дельфін, сьомий, пеньок.

6. Вимовляй – пиши:

[с'о]годні – сьогодні
 ба[д'о]рий – бадьорий
 сусід[н'о]го – сусіднього
 ма[л'о]вничий – мальовничий

Під час переносу слів:

- а) знак м'якшення (**ь**) не відокремлюють від попередньої букви: **дoнь-ка, паль-тo;**
- б) буквосполучення **ьо** не відокремлюють від попередньої букви і не розділяють: **кольо-рy, ко-льoрy.**

7. Прочитай слова. Спиши, поділяючи слова на склади для переносу. Яке зі слів переносити не можна? Чому?

Апельсін, перець, пеньок, дзьоб, розмальовка, лялька.

8. 1. Прочитай текст. Про кого в ньому розповідається?

[С'о]годні [Л'о]ня прокінувся о [с'о]мій годині. У [н'о]го був ба[д'о]рий настрій. Разом з мамою [Л'о]ня поїде зустрічати тата. Він – [л'о]тчик. Ут[р'о]х вони підуть гуляти в парк. Тато розкаже про по[л'о]ти.

8. 2. Спиши текст, позначаючи звуки буквами.

8. 3. Поцікався, як твої однокласники виконали це завдання. Перевірте записи одне одного.

9. 1. Прочитай текст. Чому він має таку назву?

ДРУЖНІ ОЛІВЦІ

У коробці жили кольорові олівці. Якось синій олівець намалював хмарку синього кольору. Ось такú .

Пішов дощик. Ось такий .

Тоді за роботу взявся працюючий олівець жовтого кольору. Він намалював жовте сонечко. Ось такé .

А ще намалював мале́ньке жовте курча́тко. Ось вонó .

Червоний олівець домалював курча́тку черво́ного дзьо́бика. Ось як ...

Кольоровим олівцям було весело. Вони розмальовували все довкола .

9. 2. Намалюй малюнок за змістом тексту або інший.

9. 3. Підготуйся розповісти у класі, що ти намалював(-ла). Олівцями якого кольору ти користувався(-лася)?

§ 33. Слухаємо, читаємо, відповідаємо на запитання, осмислюємо прочитане

1. 1. Послухай текст. Де відбувалися події – у школі чи дитячому садку?

За Анною Коршуновою

СІМ – Я

– Давайте гратися у родину! Так, наче ми справжня сім'я, – запропонував Дмитрик. – Я буду татом. Буду працювати водієм ось цієї великої машини.

– А я буду дідусем. І буду ремонтувати онукам іграшки, – вигукнув Владик і відкрив маленьку скриньку з іграшковими інструментами.

– А я – мама, – сказала Оленка. – Я йду до ліжечка вкладати спати маленьку донечку.

– А я – бабуся, – озвалася Марінка. – Я буду готувати вечерю й пекти пиріжки.

Скоро всі діти у групі були вже не хлопчиками й дівчатками, а родичами. Для всіх знайшлися обов'язки в родині. І для бабусі й дідуся, і для тітоньки й дядечка, і для братиків і сестричок... Довго гралися діти. Ходили один до одного в гості, їздили на роботу, готували обід. Тільки маленька Ліля сумно сиділа на стільчику. Вона щось тихенько шепотіла й загинала пальчики. І раптом заплакала.

– Лілечко, що сталося? – підбігла до дівчинки Оленка. Підійшла й Ірина Олексіївна.

– А в мене немає сім'ї. У мене тільки шість... – плакала Ліля. – Дивіться: мама – раз, тато – два, дідусь – три, бабуся – чотири, братик Богданчик – п'ять. А я – шість. І все! А треба сім! Бо ж СІМ-Я!

– Не так уже й важливо, скільки вас у родині, – усміхнулася вихователька. – Головне, аби всі любили одне одного.

– Ні, все одно треба сім. Неодмінно сім, – не могла заспокоїтися Ліля.

– От малеча! Ти ж не всіх порахувала, – озвався Богдан.

– Усіх-усіх! – і Ліля знову почала загинати пальчики. – Я, ти, тато, мама, дідусь, бабуся...

– А кішка Муся?

– Але ж вона кішка, а не людина!

– То й що? – Богдан присів на стільчик поряд із Лілею. – Ти подумай: ми живемо всі разом, так?

– Так.

– І Мусю любимо. І вона нас теж. Зустрічає всіх біля порога, грається з нами, колискову ввечері муркоче...

– Ура! – зраділа Ліля. – Я, ти, мама, тато, дідусь, бабуся і кішка Муся. Виходить, що нас сім! Справжня СІМ-Я!

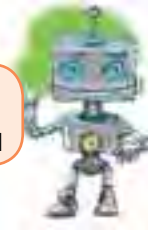

1. 2. У яку гру грали діти? Знайди у тексті й зачитай, як вони розподілили ролі. Хто що робив? А яку ще роботу може виконувати тато в сім'ї? А мама? А інші члени сім'ї? Чому заплакала Ліля? Скільки осіб у родині вона нарахувала? Знайди й зачитай слова, якими заспокоювала її вихователька. Чи погоджуєшся ти з її думкою? Хто переконав Лілю? Як саме? Чи можна вважати тварин членами сім'ї?

2. Прочитай таблицю Кіберика. Прокоментуй її. Чому між словами стоїть знак рівності (=)?

familia — сім'я = родина
șoferul — шофер = водій

§ 34. Слухаємо, читаємо, будуюмо діалоги. Розповідаємо про свою сім'ю

1. 1. Послухай текст. Розглянь малюнок.

Менé звáти Дрáгош. Мені вісім рóків. Раніше я жив у селі Годінівка. Тепéр переїхав до Чернівців, бóду жити у цьóму будінку. Це моя сім'я: тáто Аурéл, мáма Міхаéла, сестрічка Марчéла і молóдший брáтик Іонéл. Ще у нас є кіця Мáльва й собáка Бóбі. Ми любимо їх і грáємося з ними.

1. 2. Як звать хлопчика? Що саме він розповів про себе? Його сім'я велика чи мала? Хто є у Драгоша? Що він розповів про домашніх улюбленців?

1. 3. Прочитай запитання. Знайди відповіді на них у розповіді Драгоша. На які запитання немає відповіді в тексті?

Як тебе звати?

Хто в тебе є?

Скільки тобі років?

Як звати твою маму?

Звідки ти?

У тебе є дідусь і бабуся?

Це твоє сім'я?

У тебе є домашній улюбленець?

1. 4. Подумайте й запишіть по два-три запитання, з якими могла звернутися Марійка до хлопчика.

1. 5. Розподіліть ролі й розіграйте діалог, спираючись на складені запитання і текст.

2. 1. Послухай діалог.

- Я – Сándу. А тебе́ як зва́ти?
- Софі́йка.
- Це твоя́ сім'я́?
- Так. Це моя́ ма́ма, бра́тик Дми́трик і бабу́ся. А в тебе́ є бра́тик?
- У мене́ є бра́тик і сестри́чка.

2. 2. Між ким відбулася розмова? Про що розпитували діти одне одного.

2. 3. Уявіть себе на місці одного з персонажів. Подумайте, які б відповіді ви дали на поставлені запитання.

2. 4. Розіграйте діалог: розпитайте одне одного про його/її родину.

3. Знайди фотографію своєї сім'ї або намалюй малюнок. Підготуй розповідь про свою сім'ю. Розкажи її в класі.

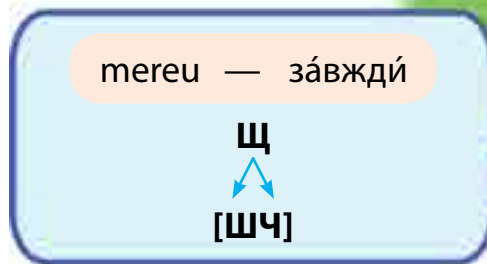
§ 35. Вимовляємо звуки [шч], позначаємо їх буквою щ

1. 1. Що ти пам'ятаєш про букву щ з уроків української мови у 2 класі?

1. 2. Якщо не можеш відповісти на запитання (завд. 1. 1), прочитай і запам'ятай таблицю Кіберика.

1. 3. Розглянь малюнки, прочитай підписи під ними. Правильно вимовляй звуки, позначені буквою **щ. Запиши слова – назви малюнків.**

ку**щ**
↙ ↘
[шч]

пла**щ**
↙ ↘
[шч]

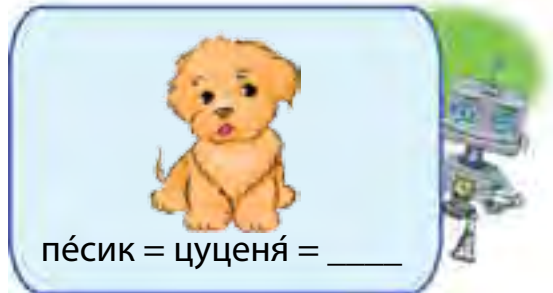
го**рщ**ик
↙ ↘
[шч]

бо**рщ**
↙ ↘
[шч]

со**лодощ**і
↙ ↘
[шч]

2. 1. Прочитай вірш. Правильно вимовляй звуки, позначені буквою **щ.**

До**щ**ик, до**щ**ик, до**щ**еня
біг за мною, як щеня.
Вже торкн^увся моїх ніг,
та я скочив за поріг.
Вбіг би до**щ**ик і до хати –
зачинила дв^ері ма**т**и.

2. 2. Від чого втік хлопчик? Була злива чи маленький дощик? З чим порівнюється дощик? Хто врятував хлопчика від дощу? Як? Чи міг дощик убігти до хати? Чому?

2. 3. Спиши вірш. У словах підкресли букву **щ.**

2. 4. До якого слова у вірші намальована таблиця Кіберика? Прокоментуй її: чому між словами стоїть знак рівності (=)? Доповни ряд слів у таблиці й запиши.

3. 1. Послухай текст. Про що в ньому розповідається?

За Василем Сухомлинським

ЩО ТАКЕ ЩАСТЯ?

– Мамусю, а що такé щастя? – запитала донька у мами.
 – Щастя – це коли ніхто не плаче, – сказала мама.
 – Мамочко, а ще тоді щастя, коли маленьких пташок ніхто в клітку не саджає. Бо в клітці не може бути щастя, – додала дівчинка й замислилася.

А думала вона про те, що коли б мама ніколи не плакала й не сумувала, – то теж щастя. Бо коли мама журиться, то й у дитини сльози тоді на очах.

3. 2. Прочитай текст напівголосно. Правильно вимовляй звуки, позначені буквою **щ**.

3. 3. Чи погоджуєшся ти з думками про те, що таке щастя? А що для тебе щастя?

4. 1. Прочитай і запиши речення, позначаючи звуки буквами.

Батьків[шч]їна – ма́ти, умій за не[йї] посто[йа]ти.
 В[с'у]ди до́бре, а вдо́ма кра́[шч]е.

4. 2. Що об'єднає ці речення? Знайди й випиши з інтернету або інших джерел два-три речення на таку ж тему.

§ 36. Слухаємо, читаємо, вправляємося у вимові й написанні слів на **-ться, -шся**.

Ознайомлюємося зі словниками

1. 1. Послухай вірш Оксани Сенатович. Під час слухання стеж пальчиком і напівголосно промовляй слова вірша за диктором.

Тіхше, / люди! //
Зупиніться, /
подивіться, /
усміхніться! //

Сонце
 дівчинка малює, /
мир і тишу
 всім дарує! //

1. 2. Послухай коментар учителя до таблиці Кіберика. Прочитай таблицю, правильно вимовляючи слова з -ться.

Пишемо:		Читаємо:
-ться	–	[ц:'а]
зупиніться	–	зупині[ц:'а]
подивіться	–	подиві[ц:'а]
усміхніться	–	усміхні[ц:'а]

1. 3. Прочитай вірш, дотримуючись правил виразного читання. Правильно вимовляй слова з -ться.

2. 1. Послухай текст.

– Дóнечко, порá вставá-ти, – кáже мáма й нíжно тор-кає[ц:'а] до Марíйки.

Дíвчинка прокидає[ц:'а] й посміхає[ц:'а]:

– Дóброго рáнку, мáмо!

Марíйка вмивáє[ц:'а], роз-чісує[ц:'а] і йде застеляти лі́жко. Дíвчинка звéчора збирає[ц:'а] до шкóли. Пíсля сніда́нку вона одягає[ц:'а], взуває[ц:'а] й вихóдить з до́му.

– До зу́стрічі, мáмо! – прощає[ц:'а] Марíйка і додає, – вдáлого дня!

– Дя́кую, дóнечко! Навза́єм!

2. 2. Про кого розповідається в тексті? Яка частина доби описана – ранок, день чи вечір?

2. 3. Прочитай текст. Випиши слова на -ться, позначаючи звуки буквами.

3. 1. Розглянь малюнки. Розкажи, хто що робить.

3. 2. Склади й запиши речення за змістом малюнків.

4. Вивчи напам'ять вірш з вправи 1.1. Запиши його з пам'яті. Перевір правильність свого запису за підручником.

5. 1. Послухай текст.

Коли ти навчаєшся мови, рідної чи іноземної, то часто користуєшся словниками. Це чудові, розумні книжки. У них ти знаходиш відповіді на різні запитання. Якщо сумніваєшся, як правильно писати слово, то береш орфографічний словник. Якщо не знаєш, як перекладається слово, то звертаєшся до перекладного словника.

5. 2. Про які книжки йдеться в тексті? Якими словниками тобі доводилося користуватися?

5. 3. Прочитай напівголосно таблицю, правильно вимовляючи слова зі **-шся**. Спробуй самостійно прокоментувати її.

Пишемо:		Читаємо:
-шся	–	[с:'а]
усміхаєшся	–	усміхає [с:'а]
навчаєшся	–	навчає [с:'а]
лишаєшся	–	лишає [с:'а]

5. 4. Прочитай текст напівголосно (завдання 5. 1), ураховуючи інформацію з таблиці. Впиши слова зі -шся.

6. 1. Прочитай словосполучення, правильно вимовляючи слова зі -шся. Запиши їх, позначаючи звуки буквами.

Милує[с:'а] квітами, диві[с:'а] мультфільми, зупиняє[с:'а] перед світлофором, грає[с:'а] з сестрою, збирає[с:'а] до школи, звертає[с:'а] по допомозі, користує[с:'а] словником, змагає[с:'а] з друзями.

6. 2. Складіть запитання з двома словосполученнями, зверніться з ними одне до одного й отримайте відповіді.

7. 1. Розглянь малюнок. Прочитай діалог.

– Привіт. Санду! Як ти почувся?

– Привіт, Марійко! _____

– Одужуй, приятелю! І не забувай дбати про здоров'я. Коли ти займаєшся спортом, загартовуєшся, то не застуджуєшся.

7. 2. Що сталося з Санду? Яку пораду йому дала Марійка?

7. 3. Подумайте, як доповнити діалог. Розподіліть ролі й розіграйте доповнений діалог.

8. Прочитай вірш, правильно вимовляючи слова зі -шся. Спиши, позначаючи звуки буквами.

Ой, калинонько червона, чому гне[с:':]а і до неба голубого не смеє[с:':]?

Не вітає[с:':]а із вітром і дощами?

Не прощає[с:':]а із сонцем вечорами?

§ 37. Слۇхаємо, читаємо за особами, вiдповiдаємо на запитання

1. 1. Послухай текст.

ЧОМУ КИТ УМИВАЄТЬСЯ ПIСЛЯ СНИДАНКУ

(Литовська народна казка)

Якось залетiв горобець на подвiр'я. Він побачив пiд дiреводом аж п'ять зернинок. Дзобнув одну, дзобнув другу. А кит пiдкрався – i хап його за крильце.

– Зараз я тебе з'им, – муркнув кит.

– Їж на здоров'я, – вiдповiв горобець. – Але щоб твiй снiданок смачнiшим був, спочатку вмiтися треба.

– Вмiтися? – здивувався кит.

– А хiба ти не знаєш, що всi перед їдою вмиваються?

– Знаю! – муркнув кит, бо згадав, як щоранку хлюпочеться у водi хлопчик П'ятрас.

– Ти почекай мене, я швидко.

– Добре, почекаю! – сказав горобець.

Випустив кит горобця з пазурiв. А той злетiв собi на дiрево й весело дивиться вниз.

Умiвся кит й гукнуv:

– Спускайся на землю, менi снiдати час.

– Наступного разу вмивайся, коли поснідаєш! – засміявся горобець і полетів.

Відтоді всі коті вмиваються після сніданку.

1. 2. Про кого розповідається в казці? Що сталося з горобцем? Що допомогло йому врятуватися від кота – сила чи розум?

1. 3. Повправляйся у вимові слів, що в таблиці Кіберика. Запиши їх.

вмиваються	–	вмиваю[ц:'а]
хлюпочеться	–	хлюпоче[ц:'а]
дівиться	–	діви[ц:'а]

1. 4. Прочитайте казку за особами.

§ 38. Усвідомлюємо призначення апострофа, правильно вимовляємо, читаємо й пишемо слова з ним

1. 1. Пригадай і розкажи, що тобі відомо про апостроф (apostrof). Прочитай повідомлення Кіберика – перевір себе.

- Апостроф укажує на роздільну вимову звуків.
- Приголосний перед апострофом завжди вимовляємо твердо.
- Букви **я, ю, є, ї**, що стоять після апострофа, завжди позначають два звуки.

1. 2. Прочитай звукові схеми й буквений запис слів. Тверді чи м'які приголосні звуки позначають букви перед апострофом? Один чи два звуки позначають букви після апострофа? Поміркуй, для чого в цих словах вживається апостроф?

[ім'я] – ім'я

[об'єкт] – об'єкт

[п'ятниця] – п'ятниця

[сім'я] – сім'я

[б'ють] – б'ють

[здоров'я] – здоров'я

1. 3. Запиши слова. Підкресли букви, між якими вживається апостроф.

2. 1. Прочитай вірш Любові Відути. Правильно вимовляй слова з апострофом.

Летіла [пір'їна],
і бігли [хлоп'ята] –
хотіли [пір'їну]
малу наздогнати.
Спіймала [мар'яна]
[пір'їну] біленьку.
[пір'їна] – не ва́та,
та та́кож [м'якенька].

2. 2. Спиши вірш, позначаючи звуки буквами. Поясни, як ти написав(-ла) ім'я дівчинки, яке згадується у вірші.

3. 1. Прочитайте текст напівголосно. Що ви помітили? Знайдіть і назвіть слова, в яких допущено помилки.

Дід Дем'ян купів новий комп'ютер. У п'ятницю кур'єр приніс комп'ютер нам додому. Уся сім'я раділа. Тепер ми будемо розмовляти по ск'айпу з Мар'яною. Вона навчається у Руму́нії.

3. 2. Запишіть текст, виправляючи помилки. Перевірте записи одне одного.

3. 3. Прочитайте запитання до тексту. Доповніть і запишіть їх.

Хто купів _____ ?
Хто приніс _____ додому?
Коли _____ приніс _____ ?
З ким будуть розмовляти _____ ?
Де навчається _____ ?

3. 4. Розіграйте діалог, використовуючи записані запитання.

Слово **апóстроф** прийшло з грецької мови. Вонó означає **повёрнутий убік, кривій, зігнутий**. Придивись, апóстроф і справді зігнутий.

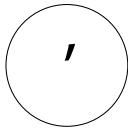

4. Прочитай казку «Чому кіт умивається після сніданку». Впиши з неї слова з апострофом.

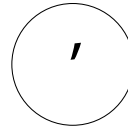
5. 1. Які слова тут записані? Утвори і запиши їх.

м
ім
пір

яч
я
я

п
пам
дев

ята
ять
ять

5. 2. Перевір правильність написання двох останніх слів за словником. Подумай, після якої букви й перед якою розміщено кожне з цих слів.

6. Переклади й запиши слова українською мовою. Якщо відчуваєш труднощі, звернися до словника.

Cinci, nouă, vineri, calculator, monument, sănătate, minge, obiect.

Апóстроф під час перенóсу не відокремлюємо від попередньої букви: **сі-м'я, Де-м'ян-ко, па-м'ять.**

7. 1. Послухай текст.

Біля будінку вели́ке подві́р'я. Хлоп'ята люблять тут гра́тися. Сьогодні́ на подві́р'ї з'я́вився новий хлопчик. Це Дем'я́нко. Хлоп'ята познайо́милися з ним. У Дем'я́нка в рука́х прозо́ра ку́ля, а в ній – хом'я́к. Дем'я́нко розпо́вів хлоп'я́там, що йо́го обова́зок щодня́ вино́сити хом'яка́ на прогу́лянку.

7. 2. Про кого розповідається у тексті? Що не так намалював художник? Як звати нового хлопчика? Що в нього було? Про що розповів Дем'я́нко хлоп'я́там?

7. 3. Прочитай напівголосно текст і запитання до нього. Запиши відповіді на запитання.

Де люблять гра́тися хлоп'ята?
Хто сьогодні́ з'я́вився на подві́р'ї?
Що зробили хлоп'ята?
Хто був у ку́лі?
Який обова́зок у Дем'я́нка?

8. 1. Прочитай пари слів. Порівняй вимову звуків, позначених виділеними буквами. У яких словах приголосний вимовляємо твердо, а в яких – м'яко? Що тобі вказало на тверду вимову приголосних?

бур**р**як – бур'**р**'ян
бур**р**я – пі**р**'ря

р**р**яд – под**р**ів'**р**'я
пові**р**ря – суз**р**'я

Зор**р**яна – Мар'**р**'яна
мор**р**як – кар'**р**'єра

8. 2. Спиши пари слів.

9. Прочитай вірш. Про що в ньому йдеться? Спиши, підкресли слова з апострофом. Поясни його вживання.

Рве Мар'янка у торбінку
звіробій і матерінку.
Оля, Тóля, Шúра й Нáта
вже мішóк нарвáли м'яти.
А Дем'я́нко на дубóчку
рве собі... штанці́ й сорóчку.

**§ 39. Слúхаємо, читаємо, відповідаємо
на запитання. Ділимо текст на частини
відповідно до плану, аналізуємо, складаємо
продóвження тéксту**

1. 1. Прочитай назву тексту. Поміркуй, про кого може бути розповідь?

1. 2. Послухай текст і перевір правильність своїх здогадів.

За Юлією Смаль

АРТÉMКОВІ ДРÚЗИ

Настала золотá осíнь. У пáрку Мар'ї́нка та Вас'ї́лько бїгали дорї́жками і збирáли листóчки – червóні, жóвті, корї́чневі.

Маленький павучок Артёмко сидів на жовтому кленовому листку. Він сумно дивівся на діток. Йому нема з ким так гратися, бо ні братика, ні сестрички в Артёмка немає.

А скоро настане зима... Усі павуки повинні лягати спати в затишних місцях. Хтось сплете собі хатку на сухому стеблі в полі, хтось – на кущу, а хтось заховатиметься під кору. Зима довга, кажуть, спати цілу зиму сумно.

Артёмкові аж плакати захотілося. Він нещодавно народився, а тепер йому треба лягати спати. Він ще нічого не бачив!

Артёмко дивівся на дітей. Аж тут жовтий листок відірвався і повільно полетів на землю.

– Дивись! Дивись, який гарний листочок летить! – гукнула Марійка до Василька.

– Давай його зловимо, поки він не впав! – сказав Василько.

І діти почали підстрибувати, щоб спіймати листочок.

Артёмко злякався: чи не заподіють ці діти йому лиха? Дівчинка вхопила листочок.

– А-а-а-а! – злякалась вона. – Тут павук!

– Та він же маленький! Це ж павучок! – заспокоїв її хлопчик.

– А й справді, маленький. Дивись, як він уважно на нас дивиться!

Павучкові так цікаво було подивитися на дітей зблизька, що він забув про свій страх. Дівчинка була така гарна. От би вона захотіла з ним дружити! І хлопчик здався йому хорошим. Він точно стане його другом.

– Я Артёмко! – гóлосно гукну́в павучо́к, щоб його почу́ли. Марі́йка почу́ла лишé тихе́нький писк. Вона́ відпові́ла йому́ тихо, щоб не зляка́ти. Та павучко́ві все одно́ здало́ся, що почала́ся бу́ря.

– Я Марі́йка, дуже́ прие́мно. Я й не знала, що павучкі́ розмовля́ють.

– А я не знав, що ді́ти розмовля́ють. – відпові́в павучо́к.

– Бúдеш з на́ми дружи́ти? – запита́в Васи́лько. Він дуже́ любі́в товаришувати́ з усіма́. – Ми заберемо́ тебе́ до́дому, посе́лимо в ба́нку і бúдемо́ годува́ти ці́лу зи́му.

– Ви хо́чете запроси́ти мене́ до се́бе на зи́му? Ура́! Йдемо́ до́дому! – зрадів павучо́к.

І ді́ти пішли́ до́дому. Листочо́к з Артёмком неслá Марі́йка. Артёмко тихе́нько всми́хався: які́ ж га́рні ці ді́ти! Як йому́ пощас́тило – тепе́р у нього́ є дім на ці́лу зи́му!

1. 3. Про кого розповідається у тексті? Чому сумував Артёмко? Чому павучок не хотів лягати спати на зиму? Як павучок потрапив до рук дітей? Якими йому здалися діти? Знайди в тексті й зачитай про це. Що діти запропонували Артёмкові?

2. 1. Перечитайте казку Юлії Смаль «Артёмкові друзі» і план до неї. Поділіть текст на три частини відповідно до плану.

План

1. Сумні рóздуми Артёмка.
2. Ді́ти знайшли́ павучка́.
3. Знайо́мство.

2. 2. Переглянь текст ще раз. Простеж, як змінювався настрій у Артемка. Подумай і скажи, у якій частині він був сумний, а в якій – стривожений, зляканий. Чому Артемко забув про свій страх?

3. 1. З чого видно, що Марійка й Василько люблять природу? Доведи або спростуй цю думку.

3. 2. Подумай і склади продовження історії про павучка й дітей.

§ 40. Правильно вимовляємо, читаємо й пішемо слова з подовженими приголосними звуками

1. 1. Прочитай уголос пари слів. У яких з них приголосний звук вимовляється подовжено?

жі́ти – життя́

ко́лос – коло́сся

Га́ля – гілля́

ші́ти – шиття́

ко́рінь – корі́ння

Та́ня – знання́

1. 2. Випиши слова, у яких приголосний звук вимовляється подовжено. Зверни увагу, як він позначений на письмі.

2. 1. Прочитай повідомлення Кіберика.

- Подовжений приголосний – це один звук.
- На письмі подовжений приголосний звук (один) позначаємо двома однаковими буквами: **речення, узлісся.**
- У звукових схемах подовження приголосного позначаємо двокрапкою (:).
- Переносити з рядка в рядок слова з подовженими приголосними можна так: **жит-тя́ і жи-ття́.**

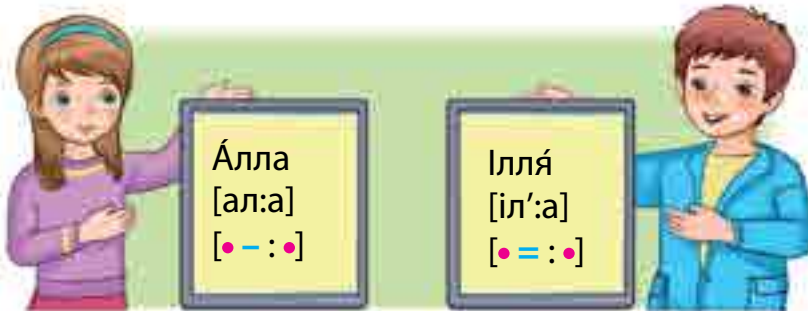

2. 2. Про які звуки йдеться у повідомленні? Чи є такі у твоїй рідній мові?

3. 1. Прочитай і спиши слова. Підкресли у словах букви, що позначають подовжені приголосні звуки.

А́лла, А́нна, Генна́дій, Ілля́, Іва́нна.

3. 2. Розглянь схеми, які зробили Марійка й Санду. Що ти помітив(-ла)? Чи однакові приголосні звуки позначає буква л у цих словах? Чим вони відрізняються?

4. 1. Розглянь малюнки і прочитай підписи під ними. Спиши. Підкресли у словах букви, що позначають подовжені приголосні звуки.

воло́сся

плáття

взуття́

ва́нна

коло́сся

гілля́

павути́ння

кори́ння

4. 2. У якому слові подовжений приголосний звук твердий? Яка буква допомогла тобі це визначити?

5. 1. Прочитай вірш Алли Свашенко. Про що в ньому йдеться?

Є такі чудні слова: звук одін, а ніби два. В слові звуки ці живуть, їх подовженими звуть.	Це обличчя і насіння, бездоріжжя і каміння. Це життя і майбуття, це волосься і взуття.
--	---

5. 2. Випиши з вірша слова з подовженими приголосними звуками, підкресли букви, що їх позначають.

6. 1. Прочитай слова. Чи знаєш ти значення усіх цих слів? Якщо ні, то з'ясуй. Яким словником тобі потрібно скористатися?

Речення, запитання, завдання, пояснення, малювання, читання, знання, мовчання, плавання, змагання, навчання.

6. 2. Спиши слова. З двома із них склади речення.

7. 1. Прочитай текст. Про кого й що саме в ньому розповідається?

У щоденниках Інни і Геннадія тільки хороші оцінки. Вони відмінники. Крім навчання, у них є й інші захоплення. Геннадій займається плаванням, а Інна – малюванням.

7. 2. Складіть запитання за змістом тексту. Зверніться з ними одне до одного й дайте відповіді.

7. 3. Якщо у тебе виникли труднощі з виконанням попереднього завдання, прочитай запитання, які склали Марійка й Санду. Дай відповіді на них.

Про ко́го розповіда́ється в те́ксті? Як їх зву́ть?
Чим займа́ється Генна́дій?
Яке захо́плення в Інни?

8. 1. Послухай текст. Розглянь малюнки.

Однієї неділі у мишей було весілля. Від світання вони готувалися. Мишка-кухар готувала смачний суп з коріння.

Мішка-кравчик шила для наречених вбрання, а її помічниця прасувала.

А от і завітав перший гість, якого ніхто не чекав. Це була кіця Варварка.

8. 2. Про кого розповідається в тексті? До чого готувалися миші? Хто до них завітав? Чи зраділи миші такому гостю?

8. 3. Перекажи текст за малюнками.

8. 4. Подумай, що могло бути далі. Розкажи.

8. 5. Спиши перший абзац тексту. Підкресли букви, що позначають подовжені приголосні звуки. Вони тверді чи м'які?

§ 41. Правильно вимовляємо звуки [дж], [дз], [дз'], позначаємо їх буквами

1. 1. Послухай текст. Між ким відбулася розмова?

– Марійко, яка цікава українська мова! Дві букви, а звук один: **обличчя, волосся, речення.**

– Так, Санду. У цих словах дві букви позначають один подовжений приголосний звук. Але є ще букви, які позначають один звук. От послухай слова: **джінси, гудзик, дзьоб...**

– Авжеж, Марійко! Я згадав! Букви **дж** (дві), а позначають один звук **[дж]**. Букви **дз** (дві) позначають звуки **[дз]** або **[дз']**.

 1. 2. Прочитай таблицю Кіберика. Спробуй зробити висновок про позначення звуків буквами. Якщо відчуваєш труднощі, перечитай діалог Марійки й Санду (завдання 1. 1).

1. 3. Складіть запитання за змістом таблиці. Зверніться з ними одне до одного й дайте відповіді.

2. 1. Послухай вірш Євгена Гуцала. Про кого в ньому розповідається?

Дзвóник є в коня.
Наш кінь
дзвóнить дзвóником:
дзінь-дзінь!
Дзвóнить дзвóником
весь день,
тільки й чується:
дзень-дзень!

2. 1. Прочитай виразно вірш. Виділені букви вимовляй як один звук.

3. 1. Переклади й запиши слова українською мовою. Якщо відчуваєш труднощі, звернися до словника. Яким саме словником тобі потрібно скористатися?

Blugi, oglindă, izvor, gem, junglă, porumb, cioc.

3. 2. Підкресли у словах сполучення двох букв, що позначає один звук. Який це звук: голосний чи приголосний (твердий чи м'який)?

4. 1. Прочитай вірш. Про що в ньому розповідається?

З маленького джерельця
дзюрчить дзвінка водичка...
Знай, джерелó є серцем
кожнісінької річки.

4. 2. Розкажи, чи бачив(-ла) ти коли-небудь джерело? Чи є у твоїй місцевості джерело? У якому воно стані: доглянуте, чисте чи засмічене?

4. 3. Спиши. Підкресли у словах сполучення двох букв, що позначає один звук.

5. 1. Прочитай і спиши текст. Підкресли слова, у яких сполучення двох букв позначає один звук.

У Микóлки – день народження. Тáто з ма́мою подарува́ли йо́му джи́нси, а діду́сь – мале́ньке щеня́. Микóлка назва́в його́ Дже́ком. Бабу́ся спекла́ ону́ку пирі́г з родзи́нками. Хло́пчик дуже щасли́вий.

5. 2. Прочитай і доповни запитання до тексту.

Яке свято _____ ?
Що подарува́ли _____ сину?
Хто подарува́в _____ щеня́?
Як _____ назва́в _____ ?
_____ зробила́ бабу́ся?

§ 42. Слухаємо й читаємо текст, відповідаємо на запитання

1. 1. Послухай текст.

За Василем Сухомлинським

ЯБЛУКО В ОСІННЬОМУ САДУ

Пізнньої осені близнята Оля й Ніна гуляли в саду. Був сонячний день. Лістя опало й шелестіло під ногами.

Дівчátка підійшли до яблуні й побáчили одне велике рожéве яблуко.

– Зáраз ми його зірвемо, – радісно сказáла Ніна.

Зірváли дівчátка яблуко. Кóжній кортіло потримáти його в руках. Олі хотілося, щоб яблуко дістáлося їй, та вона сорóмилася признáтись.

– Хай тобі бóде яблуко, Ніно... – промóвила Оля сестрі.

А Ніні хотілося, щоб яблуко дістáлося їй, та вона теж сорóмилася признáтись і сказáла:

– Ні, хай тобі бóде яблуко, Олю...

Яблуко перехóдило з рук у рúки, дівчátка ніяк не могли дійти згóди. Та ось обóм набігла дóмка:

– Віддамó яблуко мáмі.

Прибíгли вони до мáми й віддали їй яблуко. У мáми в очáх засяяла радість. Вона розрízала яблуко й дала обóм дівчátкам по половінці.

1. 2. Про кого розповідається в тексті? Як звали дівчаток? Що вони знайшли? Чому сестрички передавали яблуко одна одній? У чому соромилась признатись кожна з них? Що вирішили сестрички? Якими вони були? Чому в очах у мами засяяла радість? Як ти гадаєш, чому мама розділила яблуко порівну між донечками?

2. Прочитай таблицю Кіберика. Значення яких із цих слів тобі було невідоме? А тепер? Чи знайшов(-ла) ти підказки у таблиці? Якщо ні, то скористайся словником, щоб з'ясувати значення невідомих слів.

сказáти = промóвити
хóчеться = кортіть
дійті згóди = домóвитися

СЛОВО

НОМІНАТІВНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

§ 43. Відповідаємо на запитання, аналізуємо, усвідомлюємо основне призначення слова

1. 1. Прочитайте таблицю Кіберика. Подумайте і скажіть, слова якого рядка називають: а) дії; б) предмети; в) ознаки предметів; г) кількість; д) нічого не називають.

Clasă, școală	—	клас, шкóла
Mare, mic	—	великий, малій
A citi, a învăța	—	читати, вчитися
Doi, cinci	—	два, п'ять
Pentru, între, și	—	для, між, і

1. 2. Зробіть висновок про роботу слів. Пригадайте з уроків рідної мови і скажіть, навіщо потрібні слова, які нічого не називають.

1. 3. Прочитай повідомлення, яке підготували Марійка й Санду, і перевірь правильність свого висновку.

- ✓ Основна «робота» слова – називати все, що нас оточує.
- ✓ Слова називають: дії, предмети, ознаки предметів, кількість.
- ✓ Є слова, які нічого не називають. Вони важливі, бо служать для зв'язку між словами й називаються службовими (cuvinte de serviciu).
- ✓ У кожній мові для назви одного й того ж предмета, дії чи ознаки є свої слова.

2. 1. Назви предмети, які намалював художник.

2. 2. Що ти використав(-ла), щоб назвати кожен предмет?

2. 3. Розкажи, який кожен із цих предметів.

2. 4. Розкажи, що можна зробити з кожним з цих предметів. Які слова для цього ти використав(-ла)?

3. 1. Прочитай текст, додаючи слова – назви малюнків. Запиши.

У день народження. Пристрибав до неї сірий .

Приніс дві . Прибіг колючий і приніс на спін-

ці три . А прийшов з горнятком солодкого меду.

принесла качан . Весело святкували звір'ята.

3. 2. Які слова додавалися: назви предметів, ознак чи дій? Знайдіть у тексті й підкресліть слова – назви дій (червоним кольором), ознак (синім кольором), кількості (зеленим кольором). Службові слова підкресліть двома рисками.

4. 1. Запиши слова українською мовою. За потреби користуйся словником.

Pulover, mergem, zece, lingură, masă, balon, verde, soare, vesel, trei.

4. 2. Що називає кожне зі записаних слів – предмет, ознаку, дію чи кількість?

§ 44. Розрізняємо слова – назви предметів, їх ознак і дій, добираємо такі слова

1. 1. Санду виконав завдання: поділив слова на групи. Прочитай ряди слів – перевір, чи правильно хлопчик розподілив слова.

Слова – назви предметів: брат, подарунок, солодкий, альбом.

Слова – назви ознак: добре, весела, розумний, сонце.

Слова – назви дій: говорити, сім, запросити, дарувати.

Слова – назви кількості: читати, чотири, дев'ять, десять.

1. 2. Виправ помилки – розподіли слова правильно. Запиши.

2. 1. Марійка виконувала завдання на планшеті: розподіляла слова. Коли вона переслала повідомлення зі завданням Кіберіку, то пропуски між словами зникли. Прочитай і відшукай слова, які «заховалися».

1. Мамадімселоклас.
2. Білийсмачнийфруктовий.
3. Унадза.
4. Ітиписатижити.
5. Одиншістьтри.

2. 2. Запиши слова. Поміркуй, що об'єднує кожну групу слів. Відповідай так:

_____ , _____ , _____ , _____ – це слова – назви _____ .

3. Розглянь малюнки. Назви кожен. Які слова ти використав(-ла)? Запиши.

4. 1. Прочитай текст, додаючи слова – назви малюнків.

У жив . На подвір'ї були , і . Захотів погратися і брізнув на них своїми . стрибнув на , заліз під , а розкрила красіву . Усі сховалися від .

4. 2. Запиши текст.

4. 3. Спробуй скласти подібний текст з малюнками. Запиши його на аркуші з альбому. Запропонуй прочитати однокласникам.

§ 45. Слúхаємо й читаємо текст, відповідаємо на запитання. Розповідаємо про членів родини

1. 1. Послухай текст.

– Санду, який у тебе гарний літак!

– Дякую! Мені подарував його дядько Еміль. Він льотчик і літає на такому ж літаку, тільки великому. Дядько Еміль був у багатьох країнах. Він часто приходить до нас у гості й розповідає цікаві історії.

– Моя бабуся Меланія теж розповідає цікаві історії. Вона екскурсувод. Бабуся працює в музеї. Коли вона вдома, то готує нам різні смачні страви. Найбільше я люблю пиріжки, які пече бабуся Меланія. Пригощайтеся!

– А в нас у родині тато вміє смачно готувати. Це його хобі. Мій тато будівельник. Він будує будинки, школи, магазини. Мій тато розумний і працюючий. Я пишаюся своїм татом.

1.2. Між ким відбулася розмова? Про кого розповідали діти? Про кого і що саме розповів Санду? А Марійка? Зачитай, що хлопчик розповів про тата.

1.3. Розподіліть ролі та прочитайте діалог.

1.4. Прочитай і доповни запитання в таблиці Кіберика. Запиши їх.

Як звати твого (твою) _____ ?
Хто він (вона)? Ким працює?
Що робить твій (твоя) _____ ?
Який твій _____ ? (Яка твоя _____ ?)

2. Прочитайте слова. Розподіліть і запишіть їх за зразком.

Сестра, навчає, дідусь, грається, брат, шофер, веселий, лікар, уважний, пожежник, кухар, лікує, розумний, добра, захищає, допомагає.

Зразок. Хто? – мама, ...

Який? Яка? – розумна, ...

Що робить? – захищає, ...

3. Розіграйте діалог – розпитайте одне одного про когось із членів родини й дайте відповіді. Користуйтеся запитаннями із завдання 1.4.

4. Склади розповідь про когось із членів своєї родини. Підготуйся розповісти її в класі.

§ 46. Слúхаємо й читаємо тéксти, вiдповiдаємо на запитання, будúємо дiалóги

1. 1. Послухай вірш. Пригадай, які твори на таку ж тему ти вже читав(-ла)?

Віолетта Дворецька

Сім'я, давнó вже ка́жуть – це сім «Я».
Під на́шим да́хом вéсело і шу́мно.
Тату́сь, бабу́ся, ма́тинка моя́,
сестри́чка, брат і пéсик наш розу́мний.
Коли́ вечiрня настае́ годiна,
збира́ється уся́ моя́ родiна.
Лиш до вечéри ми встига́ем сiсти –
вже ко́жен поспiшае́ розповiсти,
як день пройшо́в і що було́ ціка́во...
А пóти́м ми п'ємо́ хто чай, хто ка́ву.

1. 2. Про що йдеться у вірші? Про свою сім'ю розповідає дитина чи дорослий? Знайди й зачитай, хто є в цій родині.

1. 3. Поміркуй і скажи, чому ця сім'я щаслива.

1. 4. Чи збирається твоя родина разом? Як ви проводите час?

2. 1. Послухай текст.

У ВИХІДНИЙ ДЕНЬ

У субóту я, ма́ма, тато́ й моя́ сестри́чка Дарiнка ходiли в зоо-па́рк. Там так ба́гато тварiн! Ми побáчили верблúда, лéва, лиси́цю, ведмéдя, слона́. Ма́ма дала́ менi банáн, i я пригостiв ма́впочку. Та найбiльше менi й Дарiнцi сподобало́ся катáтися на пóні.

Пóти́м ми усіе́ю родiною пішли́ у кафе́. Та́то зробiв замóвлен-ня: ма́мі – фрукто́вий сала́т, менi – морóзиво, Дарiнцi – молóчний коктéйль, а собі́ – ка́ву. Ми ла́сували́ солодо́щами й розпiтували́ та́та про пóні.

Коли́ ми поверта́лися до́дому, ма́ма попросiла ме́не й та́та зайти́ в суперма́ркет купiти проду́кти, а сама́ з Дарiнкою пішла́ до́дому.

У супермаркеті тато спочатку купів молоко, сир, йогурт. Потім – хліб і печиво. А після – яблука, апельсини й лимони. Я попросив тата купити мені альбом і фарби, а Даринці – олівці.

Коли ми повернулися додому, з кухні вибігла Даринка. Вона сказала, що бабуся з дідусем напекли пиріжків і запрошують усіх до столу. За столом зібралася вся родина: мама, тато, Даринка, бабуся, дідусь і я. Усі пили чай з пиріжками. А ми з Даринкою розповідали дідусеві з бабусяю про зоопарк.

2. 2. Куди ходила родина в суботу? Кого вони там побачили? Що найбільше сподобалося дітям у зоопарку? Куди пішла родина після зоопарку? Що замовив тато в кафе? Куди пішли батько й син після прогулянки? Навіщо? Хто пік пиріжки? Хто зібрався за сімейним столом?

2. 3. Чи дружна ця родина? Чому ти так думаєш?

2. 4. Знайди в тексті й зачитай уривки: а) про похід родини в кафе; б) про те, як батько й син робили покупки в супермаркеті.

3. Розподіліть ролі, побудуйте й розіграйте діалоги:
а) тато розмовляє з офіціантом, робить замовлення;
б) син просить тата купити йому альбом (фарби, олівці тощо).

4. Намалюй малюнок, як твоя родина проводить час разом. Склади розповідь за змістом малюнка. Підготуйся розповісти її в класі.

§ 47. Слухаємо, читаємо, аналізуємо, об'єднуємо слова в тематичні групи

1. Перечитай ще раз текст «У вихідний день» з попереднього параграфу. Знайди у тексті й випиши за зразком групи слів.

Зразок. Родина – тато, ...
Тварини – ... ,
Їжа –

2. Прочитай слова. Погрупууй їх і запиши кожна групу окремо.

М'яч, поїзд, стіл, автобус, синій, лялька, тролейбус, шафа, жовтий, клоун, диван, зелений.

Іграшки – ...

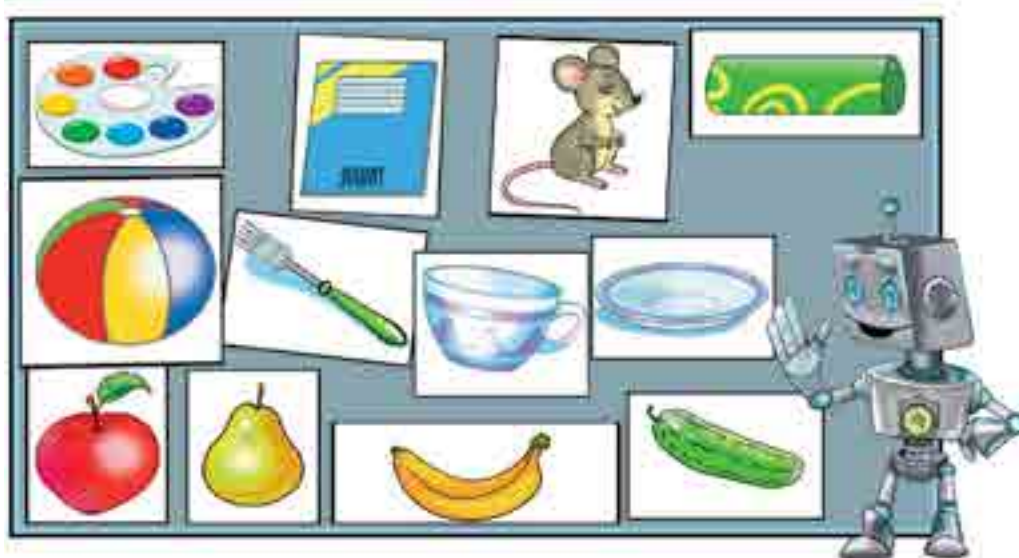
Транспорт – ...

Мєблї – ...

Кольорї – ...

3. 1. Назви, що зображено на малюнках. Поясни Кіберіку, який малюнок у кожному рядку зайвий. Чому?

3. 2. Запиши окремо кожна групу слів – назв малюнкїв і слово, яке їх об'єднує.

4. 1. Переклади слова українською мовою. Який словник тобі знадобиться, щоб перевірити правильність перекладу?

Primăvară, alb, bluză, halat, iarnă, palton, toamnă, verde, vară, galben, pantaloni, roșu.

4. 2. Погрупуй слова й запиши їх. Добери до кожної групи слово, яке їх об'єднує.

5. 1. Послухай вірш Тетяни Лисенко.

Я зібрався погуляти –
одяг мушу свій шукати.
Це, напевне, домовік
заховав десь черевік.
Зникли светр і піджак,
не знайдуть їх теж ніяк.
Я з-під ліжка, із куточка
витягнув свою сорочку.
Хто її туди запхав
й медом намастив рукав?
Ну, звичайно, домовік
заховав її та втік.
В кухні біля табуретки
я знайшов одну шкарпетку.
Другу домовік забрав,
бо нема. Я скрізь шукав...

5. 2. Про кого розповідається у вірші? Куди збирається хлопчик? Розкажи, що він шукає?

5. 3. Чи справді домовик заховав одяг хлопчика? Яку пораду ти можеш йому дати?

5. 4. Випиши з вірша дві групи слів: назви одягу й назви меблів.

6. 1. Послухай вірш Миколи Возіянова. Про що в ньому розпо-відається?

В цирку діти зліва, справа...
На арéні йде виста́ва:
ле́ви, ті́гри там і тут,
вита́нцьо́вує верблю́д,
пе́сик і́де на ведме́ді,
ма́впа – на велосипе́ді,
у сло́на уда́в на спі́ні,
кі́шка хóдить по драбі́ні,
на гіта́рі гра́є кіт...
Цирк – живі́й казко́вий сві́т!

6. 2. Випиши з вірша, хто брав участь у цирковій виставі. Яке слово їх об'єднує?

6. 3. Чи доводилося тобі бути в цирку? Розкажи, кого ти там бачив. Що найбільше сподобалося?

7. Напишіть на картках: «Іграшки», «Навчальне приладдя» «Одяг», «Овочі», «Тварини», «Імена хлопчиків» (або дівчаток) тощо. Зіграйте з сусідом(-кою) по парті у гру «Я знаю п'ять назв...» Правила гри: кожен витягає картку, читає напис і говорить, наприклад: «Я знаю п'ять назв іграшок...»

8. Прочитай вірш Наталії Бугай. Про що в ньому йдеться? Випиши з вірша слова – назви овочів.

На горо́ді цибуліни
відзнача́ють імені́ни.
Повсіда́лися в рядо́чки,
одягли́ нові́ соро́чки.
Запросі́ли буря́ка,
ді́нню, мо́ркву, огі́рка.
І танцю́ють, і співа́ють,
бокі́ со́нцю підста́вляють.
На горо́ді – веселі́ни:
всі́ святку́ють імені́ни.

ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА

§ 48. Розрізняємо значення співзвучних слів у румунській та українській мовах.

Працюємо зі словниками

1. Розглянь малюнки і прочитай слова під ними. Якого висновку можна дійти про звучання й лексичне значення слів в обох мовах?

album ↔ альбoм

ochelari ↔ окуляри

mașină ↔ машина

2. Прочитай слова в таблиці, що ліворуч. Які слова з румунської мови вони нагадують тобі? Знайди в таблиці, що праворуч, слова з таким самим лексичним значенням. Запиши їх за зразком.

Текст, літера, клас, ситуація, ромб, скло, ракета, море, гімн.

Literă, text, situație, clasă, rachetă, romb, sticlă, imn, mare.

Зразок. Приятель – prieten.

Шофер –

3. Розглянь малюнки і прочитай слова під ними. Якого висновку можна дійти про звучання й лексичне значення слів в обох мовах?

calculator ≠ калькулятор

casă ≠ каса

4. Довідайся про значення таких українських слів: час, компас, похід, мандрівка, циркуль. Яким словником ти будеш користуватися: перекладним, орфографічним чи тлумачним?

5. 1. Розглянь малюнки і прочитай слова під ними. Запиши слова в такому порядку, як розміщено малюнки. Який малюнок зайвий (немає відповідного слова)? Які предмети не намальовано, а їх назви подано?

Окуляри, апельсін, картопля, скрипка, вішні, лампа.

5. 2. Які з цих слів подібні за звучанням до слів твоєї рідної мови?

6. 1. Прочитай загадку (ghicitoare) і відгадай її. Спиши, дописуючи слово-відгадку.

Цю найпершу в школі книжку
знає будь-який школяр.
До усіх книжок доріжку
прокладає наш

6. 2. Поясни значення слова-відгадки. У якому словнику – перекладному, орфографічному чи тлумачному – можна дізнатися про значення цього слова?

§ 49. Слúхаємо й читаємо текст, успідомлюємо прочитане, робимо висновки

1. 1. Послухай казку.

За Сергієм Міхалковим

ДРУЗІ В ПОХОДІ

Домóвилися Лисіця, Бобёр і Кабáн піти разóм у похíд: по лісах, по гóрах походíти, на нові місця подивíтися.

Зібра́лися вони́ й пішли́. Йшли, йшли, дійшли́ до річки. Чéрез річку містóк переки́нутий. Утрьóх не прóйдеш, трéба по одно́му перебирáтися.

– Іди́ ти пéрший! – сказа́в Бобру́ Каба́н. – Ти ста́рший!

– Пра́вильно. Неха́й Бобёр пéрший іде́! – погóдилася Лисіця.

Бобёр пішо́в. Ра́птом містóк під ним провали́вся, Бобёр упáв у во́ду.

– Ах, біда́! Біда́! – закрича́ла Лисіця. – Каба́н, стрибáй у во́ду, ряту́й Бобра́. Пропаде́ наш Бобёр! Шві́дше! Шві́дше!

– Сама́ за ним стрибáй! – відказа́в Каба́н. – Я б і ра́дий, та бою́ся в холо́дній во́ді застудíтися.

– Дя́кую вам, я вже́ яко́сь сам. Я вмíю пла́вати, – почу́вся з-під містка́ го́лос Бобра́.

Віліз Бобёр на бѣрег. Сумно подивівся на Лисицю й Кабана.
– От і добре! – зраділи Лисиця і Кабан. – Пішли далі.
– Е, ні! – твёрдо сказав Бобёр, – з вами пропадеш! – та й пішов додому.

1. 2. Куди зібралися йти друзі? Кому першому запропонували перейти місток? Що сталося з Бобром? Чи поспішали друзі допомогти йому? Знайди в тексті й зачитай уривок про це.

1.3. Поміркуй, чому Бобер пішов додому. Як ти розумієш його останню репліку? Чи підходить сюди прислів'я «Друзі пізнаються в біді»? Доведи свою думку.

§ 50. Спостерігаємо за антонімами, добираємо антонімічні пари

1. 1. Прочитай таблиці Кіберика. Що ти знаєш про слова з протилежним значенням з уроків румунської мови? Як їх називають?

În limba română:

zi – noapte;
vara – iarna;
vesel – trist;
mare – mic.

В українській мові:

день – ніч;
літо – зима;
веселий – сумний;
великий – малий.

1. 2. Прочитай повідомлення й перевір правильність своєї відповіді.

В українській мові, як і в румунській, є слова, які мають протилежне значення – **антоніми** (antonime): початок – кінець, чорний – білий, сміятися – плакати.

1. 3. Випиши з вправи три пари антонімів.

2. 1. Послухай вірш Алли Свашенко. Розглянь малюнки. Про яких братів йдеться у вірші?

З братом я живу у парі,
та не в зладі – у сварі.
Робимо все залюбки,
тільки завжди навпаки.
Я збираюся лягати,
брат лише почав вставати,

я почну відпочивати,
він рушає працювати.
Як він може веселитись,
коли мушу я журитись?
Я стою, а брат біжить...
Як насліді звуть, скажіть.

2. 2. Прочитай вірш. Зістав малюнки й відповідні рядки вірша.

2. 3. Випиши пари антонімів. Виписані слова є назвами предметів, дій чи ознак?

2. 4. Поміркуй: автор уживає антоніми, щоб показати, які брати схожі чи які вони різні. Доведи свою думку.

3. Об'єднай антоніми в пари, запиши їх за зразком.

Зразок. Земля – небо, ...

Мовчати, щастя, говорити, близько, друг, солодкий, ворог, біда, кислий, далеко, зверху, швидкий, знизу, повільний.

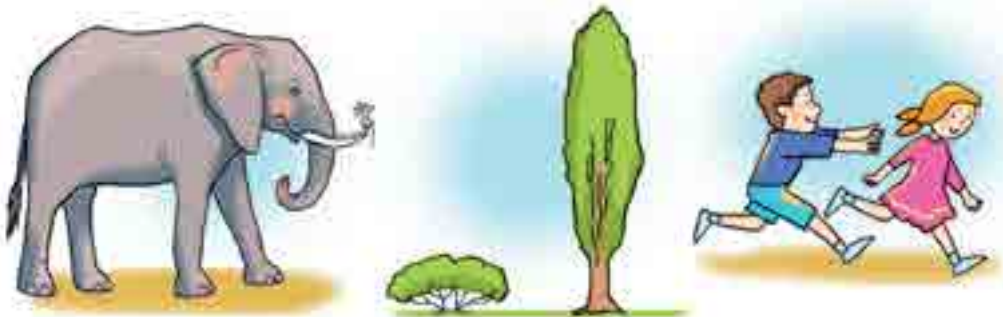
4. Доповніть і запишіть речення за змістом малюнків. Перевірте правильність записів одне одного.

Морозиво _____, а чай _____.
Тістечко _____, а лимон _____.
Чайник _____, а чашка _____.

5. 1. Склади речення за змістом малюнків, використовуючи слова з довідки. Запиши складені речення.

Довідка: висо́ке, втіка́є, вели́кий, низьке́, ма́ла, наздоганя́є.

5. 2. Намалюй малюнок або зроби аплікацію зі зображеннями предметів (або явищ, дій), які мають протилежні ознаки. Запропонуй однокласникам скласти речення за змістом твого малюнка (або аплікації).

5. 3. Поцікався, як попереднє завдання (5. 2) виконали твої однокласники. Чий малюнок сподобався тобі найбільше? Хто, на твою думку, склав речення найбільш вдало?

§ 51. Спостерігаємо за синонімами, добираємо їх із ряду наведених слів

1. 1. Прочитай таблиці Кіберика. Що ти знаєш про слова, близькі за значенням, з уроків румунської мови? Як їх називають?

În limba română:

Susur, șoaptă, ...;
noroii, glod, ...;
forță, putere,

В українській мові:

дорога, шлях, ...;
будинок, дім, ...;
добрий, хороший,

1. 2. Прочитай повідомлення й перевір правильність своєї відповіді.

В українській мові, як і в румунській, є слова, близькі за значенням, – **синоніми** (sinonime): розмовляти, говорити; оселя, котедж, хата.

2. Прочитайте слова. Знайдіть і об'єднайте синоніми в групи. Запишіть кожну групу синонімів окремо.

1. Азбука, приятель, абетка, сім'я, алфавіт, друг, родина.
2. Радісний, сміливий, веселий, хоробрий, відважний.
3. Бігти, гратися, бавитися, мчати, гнатися, розважатися.

3. 1. Прочитай слова. Значення невідомих слів з'ясуй за словником. З наведених слів випиши близькі за значенням (синоніми) до слова **іти**.

Дружити, розповідати, крокувати, писати, шкандибати, човгати, бігти, малювати, йти, прямувати, говорити, тупцювати.

3. 2. Подумайте, які з виписаних слів можна використати для відповіді на поставлене нижче запитання. Побудуйте відповідь за змістом кожного малюнка й запишіть.

Хто що робить?

4. Добери з довідки синоніми до наведених слів. Запиши групи синонімів.

Вихований, будинок, говорити, дощ.

Довідка: дім, чемний, хата, злива, котедж, розмовляти, ввічливий, розповідати, гроза.

5. 1. Послухай вірш Олега Григор'єва. Про що в ньому йдеться?

Дощик крапав, моросів,
припускав, ішов, косів,
як з відрá лив, шумував,
барабанив, трави м'яв.

Дощ холодний, заливний,
невтихаючий, грибний,
а ще і громовистий,
веселковий, променистий.

Дощ в природі не один –
для людей і для рослин.

5. 2. Прочитай вірш. Знайди й зачитай рядки, у яких ідеться про таке: а) що робив дощ; б) яким був дощ.

5. 3. Спиши вірш. Підкресли синоніми.

5. 4. Поміркуй, одна чи дві групи синонімів у цьому вірші. Яка їх роль?

6. 1. Прочитай текст. Про кого розмовляли хлопчики?

Хлопчики сиділи на траві, і кожен хвалився своїм татом.
– Мій тато водій! Він за кордон їздить, – сказав Сашко.
– А мій – робить автобуси. Він усé вміє, – розповів Василько.

– Мій батько працює на комп'ютері. І я в нього вчуся, – промовив Дмитрик.

– А мій татусь – учений! Він зробив велике відкриття. Навіть до Франції їздив, – повідомив Миколка.

6. 2. Знайди й випиши синоніми до слова **говорити. Знайди синонім до слова **тато**.**

6. 3. Розподіліть ролі. Прочитайте текст за особами.

7. 1. Слова з лівого стовпчика з'єднані зі своїми синонімами з правого стовпчика. виправте помилки й запишіть синоніми парами. Перевірте записи одне одного.

льотчик	веселка
райдуга	пілót
майдán	плóща
шві́дко	рапто́во

7. 2. До виділеного слова добери і запиши антонім.

8. 1. Виконай це завдання так само, як 7. 1.

шофёр	розумний
лі́тера	малюк
диті́на	водій
му́дрий	бу́ква

8. 2. Добери й запиши ще дві пари синонімів.

§ 52. Слухаємо й читаємо текст, визначаємо основну думку. Спостерігаємо за вживанням синонімів і антонімів у тексті

1. 1. Послухай текст.

За Олегом Буценом

НЕСЛУХНЯНИЙ М'ЯЧИК

Різні бувають м'ячики: хороші й погані. Тільки великим дітям чомусь завжди дістаються хороші, а малим – погані.

Важко з таким пустотливим м'ячиком гратися: завжди він намагається кудись закотитися чи зробити якусь шкоду.

Був такий неслухняний м'ячик і в Людочки.

Бавилася ним Людочка в кімнаті. Спершу він стрибав невисоко. А потім почав пустувати і стрибати то на ліжко, то на підвіконня. І раптом скочив на стіл, а чашка з молоком – дзень! – і розбилася.

До кімнати увійшла мама.

– Це не я, мамочко, це м'ячик розбив, – повідомила Людочка.

– Де ж він?

– Він тебе злякався і втік під ліжко, – сказала дівчинка.

– Який він неслухняний у тебе!

Мама заглянула під ліжко, дістала м'ячик і покотила його в куток.

Як жаліла Людочка бідного м'ячика! Він лежав у кутку сам і, напевне, гірко плакав.

1. 2. Про кого розповідається в тексті? Як звали дівчинку? Чому текст має таку назву? Чи справді м'ячик неслухняний? Хто насправді розбив чашку?

1. 3. Яка основна думка тексту? З наведених варіантів обери правильну відповідь.

1. Краще гратися тільки слухняними м'ячами.
2. Потрібно завжди говорити правду.
3. Не можна перекладати свою провину на іншого.
4. Треба вчитися гратися м'ячем.

2. 1. Прочитай слова. Порівняй значення слів у кожній парі: вони однакові чи протилежні? Як називаємо такі слова?

Неслухняний – пустотливий.

Стрибати – скакати.

Гратися – бавитися.

2. 2. До виділеного слова добери і запиши антонім.

2. 3. Випиши, які синоніми вжито до слова **говорити**.

2. 4. Випиши з першого абзацу тексту антоніми.

§ 53. Слухаємо й читаємо текст, відповідаємо на запитання. Спостерігаємо за вживанням синонімів і антонімів у тексті

1. 1. Послухай вірш Лесі Вознюк.

БІЛИЙ СНІГ

Білий сніг невпінно сіпав,
падав, йшов, кружляв, летів.
Я стояв, очіма кліпав,
познайомитись хотів.

Крокував я з ним у ногу,
у кишени набирав,
через місто на дорігу
аж до лісу проводжав.

Сніг лишів мені на згадку
санки, лижі, ковзані,
а ялінці – білу шапку,
щоб не мерзла до весні.

1. 2. Про яку пору року йдеться у вірші? Яке враження справив сніг на хлопчика? Що він робив зі снігом? Який настрій у нього був?

1. 3. Як ти розумієш вислів «Сніг лишив мені на згадку санки, лижі, ковзани...»?

1. 4. Розкажи, які зимові забави до вподоби тобі.

2. 1. У першій строфі (strofă) вірша знайди й зачитай, що робив сніг. Навіщо авторка використала стільки слів, що позначають дії снігу? Яке їх значення – однакове чи протилежне?

2. 2. Добери й запиши один-два синоніми до слова **крокувати**.

2. 3. Слова з лівого стовпчика з'єднані зі своїми антонімами з правого стовпчика. Виправ помилки й запиши антоніми парами.

білий	чорний
стояти	грітися
мерзнути	зустрічати
проводжати	бігти

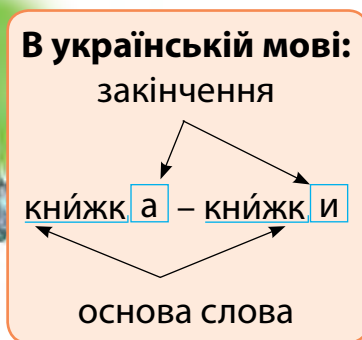
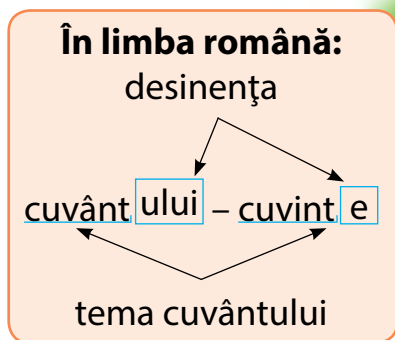

БУДОВА СЛОВА: ОСНОВА Й ЗАКІНЧЕННЯ

§ 54. Читаємо й аналізуємо, робимо висновки про призначення основи слова й закінчення. Змінюємо слова, визначаємо в них закінчення

1. 1. Прочитайте й зіставте таблиці Кіберика. Що ви знаєте про будову слова з уроків румунської мови?

1. 2. Зробіть висновок про призначення закінчення. Пригадайте з уроків румунської мови і скажіть, навіщо змінюється закінчення. Як дізнатися, яке закінчення у слові? Яка частина слова передає його лексичне значення – закінчення чи основа?

1. 3. Прочитай повідомлення, яке підготували Марійка й Санду, і перевір правильність своїх висновків.

- ✓ Закінчення – це змінна частина в кінці слова. Воно позначається так: .
- ✓ Закінчення служить для зв'язку з іншими словами: парт – на парт .
- ✓ У деяких словах закінчення нульове: зошит . Воно з'являється, якщо слово змінити: немає зошит .
- ✓ Частина слова без закінчення – це основа. Завдяки їй ми розуміємо лексичне значення слова.

2. 1. Прочитай речення. Простеж, як змінюється закінчення у слові **мама**.

Це (хто?) ма́м **а**.

Дізнаю́сь (у ко́го?) у ма́м **и**.

Допомага́ю (кому́?) ма́м **і**.

Ба́чу (кого́?) ма́м **у**.

Іду́ (з ким?) з ма́м **ою**.

2. 2. Зміни так само слово **сестра**. Запиши утворені речення. Познач закінчення у слові, що змінювалося.

3. 1. Прочитай речення. Простеж, як змінюється закінчення у слові **бабуся**.

Це (хто?) бабу́с **я**.

Дізнаю́сь (у ко́го?) у бабу́с **і**.

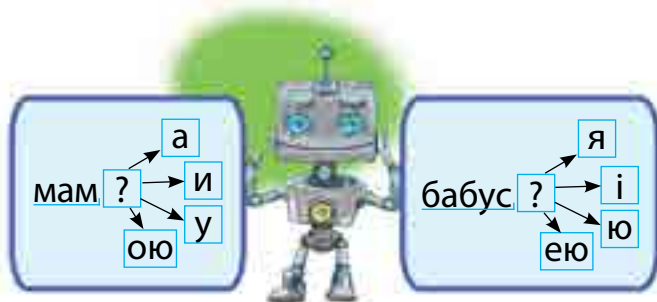
Допомага́ю (кому́?) бабу́с **і**.

Ба́чу (кого́?) бабу́с **ю**.

Іду́ (з ким?) з бабу́с **ею**.

3. 2. Прочитайте таблиці. Подумайте, чому закінчення у словах **мама** і **бабуся** відрізняються? Якщо відчуваєте труднощі, прочитайте повідомлення, наведене нижче.

Закінчення слів залежить від твёрдості чи м'якості кінцевого приголосного основи: ма́м **а**, бабу́с **я**.

3. 3. Змініть і запишіть так само, як у завданнях 2. 1 і 3. 1, слова **дівчинка Катруся**. Звертайте увагу на кінцевий приголосний основи у цих словах. Позначте закінчення у цих словах. Перевірте одне в одного правильність запису.

4. Прочитай і запиши речення, додаючи потрібні закінчення до слова **Ганнуса**. Звертай увагу на кінцевий приголосний основи в цьому слові. Познач закінчення в ньому.

Сьогодні свято (у **кого?**) у Ганнуса . Друзі прийшли привітати (**кого?**) Ганнуса . Разом (з **ким?**) з Ганнуса гості грали в ігри, їли солодощі. Цей день запам'ятає (**хто?**) Ганнуса надовго.

5. 1. Прочитай речення. Простеж, як змінюються закінчення у словах **тато, дідусь**.

Ось (**хто?**) тат , дідусь .

Вітаю (**кого?**) тат , дідус .

Розповідāju (**кому?**) тат , дідус .

Розмовляю (з **ким?**) з тат , з дідус .

5. 2. Подумай, чому закінчення у словах **тато** і **дідусь** відрізняються.

5. 3. Спиши речення. Познач закінчення у словах **тато, дідусь**.

6. Зміни так само, як у завданні 5. 1, сполучення слів **дядько Василь**. Запиши утворені речення. Познач закінчення у словах, що змінювалися.

7. 1. Розгляньте малюнки, прочитайте слова під ними. Подумайте, що треба зробити, щоб поєднати їх між собою. Запишіть утворені сполучення слів. Перевірте одне в одного правильність запису.

Вазон, на, вікно. Ялінка, вікно, біля. Пташка, за, вікно.

Пригадай! Службові слова **на, у(в), за, біля, над, до**, як і закінчення, служать для зв'язку з іншими словами.

Службові слова, поєднуючись, вимагають зміни закінчення слів, перед якими вони стоять: сидіти **у** клас , зайти **до** клас .

7. 2. Розгляньте малюнки, прочитайте слова. Поєднайте слова між собою. Запишіть утворені сполучення слів. Знайдіть відповідні малюнки до кожного зі складених сполучень слів. До якого з них малюнка немає?

Кніжка, на, парта; рюкзак, парта, під; м'яч, парта, за.

8. 1. Прочитай вірш Марії Пономаренко, змінюючи закінчення слів, що в дужках. Про кого в ньому розповідається? Що саме?

Цілий вечір кошенятко
плелó кошик разóм з (тáтко).
Для (матúся) кіцці
дúже він згодíться.
Підé з ним до (магáзін),
принесé гостíнчик (син).

8. 2. Запиши вірш. Познач закінчення у словах, які змінювалися. Підкресли службові слова.

9. 1. Прочитай вірш Петра Бондарчука. Спиши. У виділених словах познач основу й закінчення.

Що такé Батьківщíна?
За **вікóнцем** калíна,
тíха кáзка бабúсі,
ніжна пісня **матúсі**,
дúжі рúки у **тáта**,
під топóлями **хáта**,
під **вербóю** кринíця,
в чíстíм **пóлі** пшени́ця,
сéред лúгу лелéка
і дíбрóва далéка.

9. 2. Намалюй малюнок за змістом вірша. Підготуйся розповісти у класі, що ти намалював(-ла).

§ 55. Слۇхаемо й читаемо текст, вiдповiдаемо на запитання, переказуемо текст за планом

1. 1. Послухай текст.

За Іваном Бондарчуком

ЗИМОВА ПРИГОДА

Зима. Випало багато снiгу. Замерзли озера й рiчки.

На заснiженому березi рiчки зiбралися дiти зi санками й лижами. Вони спускалися з гiрки аж до рiчки. Там була i Юлечка зi своiм собачою Вовчуром. Щоразу, коли дiвчинка зiжджала з гiрки, собача бiг за нею.

Якось розiгналася Юля саночками i – прямо в рiчку. Але лiд був не дуже мiцний. Він прогнувся, затрiщав, i саночки почали провалюватися у воду.

– Ой, рятуйте, бо потону! – закричала дiвчинка.

Хлопцi побiгли на допомогу, але лiд пiд ногами трiщав, i вони повернулися до берега.

А пiд Юлею вже проломився лiд. Та тут з'явився Вовчур. На шийi у собачи був ремiнець, i дiвчинка схопилася за нього рукою.

Вóвчур вітяг Юлечку на міцній лід, і вони разом поверну́лися на бе́рег.

До́ки наспі́ла допомо́га, дівчинка вже стояла се́ред дру́зів. Вона́ з вдя́чністю гла́дила й обніма́ла Вóвчура.

1. 2. Про кого розповідається в тексті? Що трапилося з дівчиною? Розглянь малюнок. Знайди у тексті й зачитай уривок, який відповідає змісту малюнка. Чому дівчинка гладила й обнімала свого собаку? Що треба пам'ятати, коли ступаєш на лід?

1. 3. Прочитай мовчки текст «Зимова пригода» і план до нього.

План

1. Прийшла́ зима́.
2. Діти спуска́ються з гірки.
3. Юлечка й Вóвчур.
4. Дівчинка провали́лась у річку.
5. Вóвчур ряту́є Юлечку.
6. Дівчинка дякує соба́ці.

1. 4. Поділіть текст на частини відповідно до пунктів плану.

1. 5. Потренуйся переказувати текст за планом.

§ 56. Змінюємо слова у зв'язку з іншими словами, визначаємо в них закінчення

1. 1. Прочитай діалог. Допоможи словам знайти свої закінчення. Запиши.

- Мітруце, ти вдо́ма з ким розмовля́єш?
- Я розмовля́ю з (ма́ма) і (бабу́ся), (та́то) і (брат).
- А гра́єшся з ким?
- Гра́юся з (сестри́чка).

ОМ

ЕЮ

ОЮ

1. 2. Розіграйте цей діалог, звертаючись одне до одного.

2. 1. Прочитай текст, змінюючи слова за запитаннями так, щоб вони пов'язувалися з іншими словами в реченні.

У Тінкуці є (хто?) сестр Рената. Тінкуца дає (кому?) сестр ляльку. Дівчинка любить (кого?) сестр . Тінкуца (з ким?) з сестр йдуть у ляльковий театр.

2. 2. Запиши текст без запитань, що в дужках. Познач закінчення у словах, що змінювалися.

2. 3. Запитайте одне одного про братика чи сестричку й дайте відповіді.

3. 1. Прочитай речення. Простеж, як змінюються закінчення у слові кішка.

Це моя (хто?) кішк а.

Я довго мріяв (про кого?) про кішк у.

Миска з кормом завжди стоїть (де? біля кого?) біля кішк и.

Я люблю гратися (з ким?) з кішк ою.

3. 2. Зміни так само слово **собака**. Запиши утворені речення. Познач закінчення у слові, що змінювалося.

3. 3. Подумай, чи будуть такі ж закінчення у слові **хом'як**, якщо змінити його так само. Чому так думаєш?

3. 4. Зміни слово **хом'як**, як у завданні 3. 1, додаючи закінчення а, ом. Яке слово ти заміниш у першому реченні? Чому? Запиши утворені речення. Познач закінчення у слові, що змінювалося.

4. Зміни слово **папуга** так само, як у завданні 3. 1. Яке слово ти заміниш у першому реченні? Чому? Запиши утворені речення. Познач закінчення у слові, що змінювалося.

5. 1. Прочитай речення, добираючи потрібні закінчення до слова **зима**. Спиши, дописуючи закінчення. Познач їх.

Настала (що?) зим .

Усі чекали (чого?) зим .

Діти радіють (чому?) зим .

Весна йде (за чим?) за зим .

а

ою

и

і

5. 2. Зміни так само слово **весна**. Запиши утворені речення. Яке слово ти заміниш в останньому реченні? Чому?

6. 1. Прочитай речення. Простеж, як змінюються закінчення у слові **село**.

Це моє (що?) сел **о́**.

Дале́ко (до чо́го?) до сел **а́**.

Живу́ (де? у чо́му?) в сел **і́**.

Ліс (де? за чим?) за сел **о́м**.

6. 2. Зміни так само слово **місто**. Запиши утворені речення. Познач закінчення у словах, що змінювалися.

7. 1. Пригадайте і скажіть, в румунській мові у словах, які називають один предмет або багато, закінчення однакове чи різне.

7. 2. Розгляньте малюнки, прочитайте підписи під ними. Зробіть висновок про зміну закінчень у словах, які називають один предмет або багато.

хло́пчик – два хлопчик

ді́вчинк а – три ді́вчинк и

м'яч – чоти́ри м'яч і́

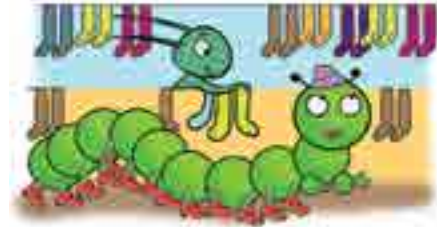
ві́кн о́ – два ві́кн а́

7. 3. Запиши слова, добираючи закінчення.

Кніжк а – три кніжк , зошит – чотири зошит , парт а –
дві парт , рюкзак – три рюкзак .

8. 1. Прочитай вірш, у словах якого бракує закінчень. Чи здогадав-ся(-лась) ти про значення цих слів?

На базарі стоніжк
продалá всі горішк
і малім дитинчатам
купіла панчішк
й шкарпéтк на ніжк .

8. 2. Спиши, дописуючи закінчення -а, -и. Поясни значення слів, у яких бракує закінчень.

9. Прочитай речення, добираючи потрібні закінчення до слова **дерево**. Спиши, дописуючи закінчення. Познач їх.

Ростé (що?) дéрев .

Лáвка (біля чо́го?) біля дéрев .

Стою́ (де?) під дéрев .

Лістя тріпо́че (на чо́му?) на дéрев .

ом
і
а
о

§ 57. Слúхаємо й читáємо текст, відповідáємо на запитáння. Оцінюємо вчинок геро́я, розповідáємо за малю́нками

1. 1. Послухай текст.

За Василем Сухомлинським

ЯЛІНКА ДЛЯ ГОРÓБЧИКІВ

За три дні Новій рік, а хворий Вітько в ліжку. Поставила мама перед ліжком ялінку, почепила на неї кульки, гірлянди, цукерки, яблука. Увечері засвітилися на ялінци лампочки.

Настав останній перед Новим роком ранок.

Подивівся Вітько у вікно і побачив трьох маленьких горобчиків. Скачуть, їсти шукають. Жаль стало йому пташок. Він і каже:

– Мамо, влаштуємо й горобчикам ялінку.

– Як? – здивувалася мама.

– Гляньте як, – відповів Вітько й застромив гілочку ялінки в коробку з-під цукерок. Насипав зерен і крихт хліба.

Вінесла мама ту ялінку й поставила на подвір'ї. Побачили це горобчики. Підлетіли до коробки, дзьобають зернини, весело цвірінькають.

Радісний був Новий рік у Вітька!

1. 2. Про кого розповідається в тексті? Як звали хлопчика? Кого побачив Вітько через вікно? Що придумав Вітько? Поясни останнє речення тексту. Які риси характеру проявив хлопчик?

1. З. Розглянь малюнки до тексту «Ялинка для горобчиків». Розкажи його за змістом малюнків.

2. Послухай вірш Тетяни Строкач.

РІК ДОБИГАЄ ВЖЕ КІНЦЯ...

Рік добігає вже кінця,
минають дні за днями.
Ялинка прибрана сія
яскравими вогнями.
І сміх веселий діворі
луніє звідусюди.
Хай буде мирним рік Новий,
нехай щасливим буде!
Хай рік прийдешній принесе
миттєвості чудові!
Різдвяна зірочка зійде,
осяє всіх любів'ю!

СЛОВНИК

§ 1

спілкуються нею (мóвою) – a comunica, a vorbi
устанóва, в устанóвах – instituție, în instituție
організація – organizație
ствéрджувати, стверджую – a preciza, precizez
рівні між собою – egali între noi
одна́ково важли́ві – la fel de importante. importanți

§ 3

невда́ле полюва́ння – vânătoare cu eșec sau eșuată
згорну́вся клубо́чком (іжа́к) – s-a strâns ghem, ghemotoc
поцілу́ємось на ра́дошах – ne îmbrățișăm de bucurie
па́стися, пасу́ться – a paște, pasc
тетере́веня́та (пташе́ня́та тете́рева) – gotcănei, cocoși de munte
ні́коли (*тут*: немає ча́су) – nicicând nu-i timp
обду́ри́ти, перехитри́ти – a minți

§ 4

лю́ди різни́х націо́нальностей – oameni de diferite naționalități
ме́шкати (жи́ти), ме́шкають – a locui, locuiesc

§ 6

дражні́лки – zădăreli, sâcâieli
дражні́ти – a zădări, a sâcâi
відобра́ження у дзеркалі – reflectare în oglindă
волоцю́га – pribag, hoinar

§ 9

пустува́ти (*тут*: бешкетува́ти), пусту́є – a se obrăzni, se obrăznicește
трі́поче крильмі́ – flutură din aripi
ді́рочка(-и́) – găurică, găurele
газета́ – ziar, gazetă
пропонува́ти, пропону́ю – a propune, propun

§ 12

полудне́ве со́нце – soare de amiază
вогні́в намі́сто – colier de lumini
гукáє невто́мно – sună neconținut, neobosit

§ 14

воро́на – cioară
вороненя́та – cioruțe
варе́ники з сі́ром – colțunași cu brânză
карті́на – tablou
крапелі́на (кра́пля) – picătură
карлю́чкі (писа́ли) – cârligașe
ковта́ти, ковта́ли – a înghiți, au înghițit

§ 15

на висо́кому стовпі́ – pe un stâlp înalt
спра́вжній – adevărat
грэ́чка (крупá) – crupe de hrișcă
по че́рзі (прихо́дили) – pe rând veneau
по́вна кишéня ко́рму – buzunarul plin cu hrană
пооди́нці (ста́ти) – de unul singur

§ 18

бідá – neces
вухáтий (з вели́кими вухами, *тут*: про слона́) – urechiat, cu urechi mari
згада́ти, згада́в – a aminti, mi-am amintit
загаси́в вогóнь – am stins focul
пиша́тися, пиша́вся – a se mândri
сте́жити, сте́жив – a urmări, urmăream
золотá ка́ска – cască de aur la pompier

§ 19

збудóваний – construit
на берега́х рі́чки – pe malurile râului
Пала́ц парла́менту – Palatul Parlamentar
двою́ридний брат – văr
огляда́ти (мі́сто) – a cerceta orașul

§ 23

сі́мвол(-и) – simbol, simboluri
упізна́ти – a cunoaște
ми́рне не́бо – cer pașnic
пшени́чне по́ле – câmpie cu grâu
Тризу́б – Trident
уро́чиста пі́сня – cântec solemn
держáвна е́дність – unire de stat
гай солові́ний – vale de privighetori
безсме́ртне (*тут*: ві́чне) сло́во – nemuritor, veșnic

§ 24

йорж (ри́ба) – pește ruff
пекучий – fierbinte
невезучий – nenorocos
підйо́м (тум: кома́нда вставати) – deșteptarea
знайо́ма (дорóга) – drum cunoscut

§ 25

розплю́щити (о́чі), розплю́щив – a deschide ochii, am deschis
набри́дло – m-am săturat
оберіга́ти, захища́ти – a ocroti, a apăra
вісмикнути з рук – a smulge din mâini
впа́ла в калю́жу – am căzut în baltă

§ 28

прикріпи́ла на гру́ди (бу́кви) – a fixat literele la piept
засоро́митися, засоро́милася – a se rușina
грамоті́й – deștept
черво́ний від со́рому – roșu de rușine

§ 29

лось – elan
лосі́ха – elan (g-f)
мізи́нчик (мале́нький па́льчик) – mezinul, degetul cel mic
ослі́нчик (стіле́ць) – căluș, scăunel

§ 31

націо́нальна валю́та – valută națională
видатні́ лю́ди – oameni de vază
просла́вити, просла́вили – a slăvi, slăvesc
банкно́та (купю́ра) – bancnotă
собо́р – catedrală
борони́ти (захища́ти), борові́в – a apăra, am apărat

§ 33

ремонтувáти – a repara
ро́дичі – neamuri, rude
обов'язки (в родині) – însărcinări

§ 35

торка́тися, торка́всь – a se atinge, a atinge
щáстя – fericire

заміслитися, заміслилася – a se îngândura
журітися (сумувати), журиться – a se îngrijora

§ 36

користуватися, користуєшся – a se folosi, te folosești
сумніватися, сумніваєшся – a se îndoii, te îndoiești
милуватися, милуєшся (квітами) – a admira florile
змагатися, змагаєшся – a concura, concurezi
дбати про здоров'я – a se îngriji de sănătate
загартóвуватися, загартóвувешся – a se căli, te călești

§ 38

об'єкт – obiect
вата – vată
кур'єр – curier
прозора куля – balon transparent
бур'ян – buruiană
торбінка – trăistuță
звіробій – rojarniță
матерінка – oregano
м'ята (росліна) – mintă

§ 39

павук, павучок – paiangen
затишні місця – locuri liniștite
на сухому стеблі – pe o crenguță uscată
заховáється під кору (дерева) – a se ascunde sub scoarța
нещодáвно – nu demult
зблизька (подивітися) – aproape
страх – frică
тихенький писк – un scârțait liniștit

§ 40

насіння – semințe
бездоріжжя – drumuri desfundate
каміння – pietre
майбуття (майбутнє) – viitor
відмінник(-и) – eminent, eminenti
захóплення (хóбі) – îndeletnicire, hobby
весілля – nuntă
світáння (світáнок) – zori de zi

§ 41

джерельце – izvoraș
дзюрчить (водичка) – murmură (apa)
сэрце – inimă
родзінка(-и) – stafidă, stafide

§ 42

близнята – gemeni
сорóмилася признáтись – s-a rușinat să recunoască
в очáх зася́яла рáдість – în ochi a luminat bucuria
полові́нка (я́блука) – jumătate de măr

§ 45

екскурсовóд – ghid
розúмний – cuminte
працьові́тий – harnic, muncitor

§ 46

пóні (малéнький кóник) – ponei, căluț mic
супермáркет – magazin universal
продúкти – alimente

§ 47

домові́к – spiriduș
кутóк, кутóчок – colț, colțișor
запхáти, запхáв – a vâri, a băga
табурéтка – scaunel
арéна (ці́рку) – arenă (la circ)
драбі́на, по драбі́ні – scară, pe scară
рядóк (на гря́дці), рядóчки – rând (pe strat), rânduri

§ 49

бобéр – biber, castor
чéрез рі́чку містóк переки́нутий – peste râu a fost așternut un pod
втрьох – în trei
рятува́ти, ряту́й – a salva, salvează-mă

§ 51

крокува́ти – a păși
шкандибáти – a șchiopota
чóвгати – a târi, a se târi
прямува́ти (мум: йти) – a se îndrepta
ту́пцяти – a țorăi

дощ кра́пав, моросі́в, припуска́в – ploaia picura, bureza
за кордо́н (і́здити) – peste hotare
уче́ний (*тум*: проф́е́сія) – învățat
відкриття́ – deschidere

§ 54

гості́нчик – ospăț
ду́жі (сі́льні) ру́ки – mâini puternice
топо́ля – plop
пше́ніця – grâu
дібро́ва – dumbravă

§ 55

засні́жений – înzăpezit
прова́люватись у во́ду – a se răsturna în apă
потону́ти, потону́ – a se cufunda, îneca
проломі́вся лі́д – s-a rupt gheața
реміне́ць (у соба́ки) – curelușă (la câine)
вдя́чність, з вдя́чністю – mulțumire, cu mulțumire

§ 57

хво́рий – bolnav
горо́бчик – vrabie
жаль ста́ло – s-a făcut milă
цвірі́нькати, цвірі́нькають – a ciripi, ciripesc

Зміст

Любі діти!	3
МОВА Й МОВЛЕННЯ	4
§ 1. Державна мова України	4
§ 2. Мова й мовлення. Розрізняємо усне й писемне мовлення	5
§ 3. Слухаємо й читаємо текст, осмислюємо прочитане	8
§ 4. Будуємо діалоги. Дотримуємося правил усного мовлення.....	9
§ 5. Читаємо, пишемо. Дізнаємося про правила писемного мовлення	12
§ 6. Слухаємо й читаємо текст. Осмислюємо прочитане	14
§ 7. Подібне в українській і румунській мовах: аналізуємо, порівнюємо, робимо висновки	15
ЗВУКИ Й БУКВИ. ПРАВОПИС	17
§ 8. Розрізняємо буквене позначення звуків у румунській та українській мовах	17
§ 9. Слухаємо й читаємо текст. Відповідаємо на запитання.....	19
§ 10. Повторюємо український алфавіт, учимся користуватися ним.....	20
§ 11. Уживаємо великі й малі букви.....	22
§ 12. Слухаємо й виразно читаємо вірш, розповідаємо	25
§ 13. Розповідаємо про себе. Будуємо діалоги.....	26
§ 14. Розрізняємо голосні і приголосні звуки. Ділимо слова на склади. Визначаємо наголос.....	28
§ 15. Слухаємо, читаємо, переказуємо за планом	31
§ 16. Правильно наголошуємо слова. Стежимо за зміною значення слова залежно від зміни наголосу.....	33
§ 17. Визначаємо голосні звуки й позначаємо їх буквами	35

§ 18. Слухаємо, читаємо, усвідомлюємо прочитане. Розповідаємо за малюнками, розігруємо діалоги.	36
§ 19. Правильно читаємо й пишемо слова з буквами я, ю, є	39
§ 20. Правильно читаємо й пишемо слова з буквою ї	41
§ 21. Слухаємо, читаємо, відповідаємо на запитання	43
§ 22. Слухаємо, читаємо, відповідаємо на запитання. Розповідаємо про своє місто / село. Будуємо діалоги	44
§ 23. Слухаємо й читаємо, усвідомлюємо зміст тексту. Відповідаємо на запитання, будуємо діалоги	46
§ 24. Вимовляємо сполучення звуків [йо] й позначаємо їх буквами йо	49
§ 25. Слухаємо й читаємо текст, відповідаємо на запитання, зіставляємо зміст тексту й малюнка	50
§ 26. Розрізняємо буквене позначення приголосних звуків у румунській та українській мовах	52
§ 27. Вправляємось у вимові звуків [г], [к], [х]	54
§ 28. Слухаємо й читаємо. Розрізняємо, вимовляємо й позначаємо буквами на письмі звуки [г], [к], [х]	55
§ 29. Розрізняємо тверді й м'які приголосні звуки, вправляємось у їх вимові	56
§ 30. Позначаємо м'якість приголосних буквами я, ю, є, і, ь	59
§ 31. Слухаємо й читаємо, усвідомлюємо зміст тексту, будуємо діалоги	61
§ 32. Читаємо, вимовляємо й пишемо слова зі знаком м'якшення (ь)	62
§ 33. Слухаємо, читаємо, відповідаємо на запитання, осмислюємо прочитане	67
§ 34. Слухаємо, читаємо, будуємо діалоги. Розповідаємо про свою сім'ю	69
§ 35. Вимовляємо звуки [шч] , позначаємо їх буквою щ	71
§ 36. Слухаємо, читаємо, вправляємось у вимові й написанні слів на -ться, -шся . Ознайомлюємось зі словниками	73

§ 37. Слухаємо, читаємо за особами, відповідаємо на запитання	77
§ 38. Усвідомлюємо призначення апострофа, правильно вимовляємо, читаємо й пишемо слова з ним	78
§ 39. Слухаємо, читаємо, відповідаємо на запитання. Ділимо текст на частини відповідно до плану, аналізуємо, складаємо продовження тексту	82
§ 40. Правильно вимовляємо, читаємо й пишемо слова з подовженими приголосними звуками	85
§ 41. Правильно вимовляємо звуки [дж], [дз], [дз’], позначаємо їх буквами.....	88
§ 42. Слухаємо й читаємо текст, відповідаємо на запитання	91
СЛОВО. НОМІНАТИВНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА	93
§ 43. Відповідаємо на запитання, аналізуємо, усвідомлюємо основне призначення слова.....	93
§ 44. Розрізняємо слова – назви предметів, їх ознак і дій, добираємо такі слова.....	95
§ 45. Слухаємо й читаємо текст, відповідаємо на запитання. Розповідаємо про членів родини	96
§ 46. Слухаємо й читаємо тексти, відповідаємо на запитання, будуємо діалоги	98
§ 47. Слухаємо, читаємо, аналізуємо, об’єднуємо слова в тематичні групи.....	100
ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА	103
§ 48. Розрізняємо значення співзвучних слів у румунській й українській мовах. Працюємо зі словниками	103
§ 49. Слухаємо й читаємо текст, усвідомлюємо прочитане, робимо висновки.....	105
§ 50. Спостерігаємо за антонімами, добираємо антонімічні пари.....	106

§ 51. Спостерігаємо за синонімами, добираємо їх із ряду наведених слів	109
§ 52. Слухаємо й читаємо текст, визначаємо основну думку. Спостерігаємо за вживанням синонімів і антонімів у тексті	112
§ 53. Слухаємо й читаємо текст, відповідаємо на запитання. Спостерігаємо за вживанням синонімів і антонімів у тексті.....	113
БУДОВА СЛОВА: ОСНОВА Й ЗАКІНЧЕННЯ	115
§ 54. Читаємо й аналізуємо, робимо висновки про призначення основи слова й закінчення. Змінюємо слова, визначаємо в них закінчення	115
§ 55. Слухаємо й читаємо текст, відповідаємо на запитання, переказуємо текст за планом.....	119
§ 56. Змінюємо слова у зв'язку з іншими словами, визначаємо в них закінчення	120
§ 57. Слухаємо й читаємо текст, відповідаємо на запитання. Оцінюємо вчинок героя, розповідаємо за малюнками.....	123

Навчальне видання

ПЕТРУК Оксана Миколаївна

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЧИТАННЯ

Підручник для 3 класу з навчанням румунською мовою
закладів загальної середньої освіти

(у 2-х частинах, з аудіосупроводом)

Частина 1, з аудіосупроводом

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Редактор *Любов Кирієнко*
Художній редактор *Ігор Шутурма*
Коректор *Ольга Тростянчин*
Аудіосупровід *Зіновій Суходуб*

Формат 70×100¹/₁₆. Ум. друк. арк. 11,016.
Обл.-вид. арк. 8,95. Тираж 2737 пр. Зам. № 11п

Державне підприємство «Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Світ»
79008 Львів, вул. Галицька, 21

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4826 від 31.12.2014
www.svit.gov.ua; e-mail: office@svit.gov.ua; svit_vydav@ukr.net

Друк ТДВ «Патент»
88006 м. Ужгород, вул. Гагаріна, 101
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4078 від 31.05.2011

ISBN 978-966-914-242-9

